

ALMANYA'DA
ERKEN
GENEL SEÇİM
SONUÇLARI
VE SONRASI
MART 2025

RA-
POR

Milli İstihbarat Akademisi

ALMANYA'DA

ERKEN GENEL SEÇİM

SONUÇLARI VE SONRASI

RAPOR / MART 2025

Millî İstihbarat Akademisi

Telif

Millî İstihbarat Akademisi © 2025

Ankara - TÜRKİYE

Yayın Tarihi: Mart 2025

Bu çalışmaya ait içeriğin telif hakları Millî İstihbarat Akademisine ait olup 5846 Sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu uyarınca kaynak gösterilerek kısmen yapılacak makul alıntılar dışında, hiçbir şekilde önceden izin alınmaksızın kullanılamaz, yeniden yayımlanamaz.

Millî İstihbarat Akademisi

E-Posta : bilgi@mia.edu.tr

"Bandrol Uygulamasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmeliğin 5'inci maddesinin 2'nci fıkrası çerçevesinde bandrol taşıması zorunlu değildir."

ALMANYA'DA ERKEN GENEL SEÇİM SONUÇLARI VE SONRASI

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ	5
YÖNETİCİ ÖZETİ	7
GİRİŞ	9
23 ŞUBAT'A GİDEN SÜREÇ	10
ALMAN SİYASETİNDE FEDERAL MECLİS VE ŞANSÖLYE	11
ALMANYA'DA SEÇİM SİSTEMİ	12
23 ŞUBAT SONUÇLARI VE AŞIRI SAĞIN YÜKSELİŞİ	13
KOALİSYON SENARYOLARI	19
ABD VE NATO İLE İLİŞKİLER	20
RUSYA-UKRAYNA SAVAŞI	23
AB'NİN GELECEĞİNDE ALMANYA'NIN ROLÜ	24
TÜRKİYE İLE İLİŞKİLER	26
ALMANYA'DAKİ TÜRK DİASPORASI	28
SONUÇ	32
KAYNAKÇA	34

TABLO

Tablo 1: 2021 ve 2025 Federal Meclis Sonuçları	14
Tablo 2: AfD'nin Genel Seçimlerde ve AP Seçimlerinde Elde Ettiği Sonuçlar	17
Tablo 3: Almanya-ABD Ticareti (milyar dolar)	21
Tablo 4: Almanya-Türkiye Ticareti (milyar dolar)	27

GRAFİK

Grafik 1: 23 Şubat 2025 Seçim Sonuçları.....	15
---	----

HARİTA

Harita 1: İkinci Oylara Göre Seçim Bölgelerini Birinci Sırada Tamamlayan Partiler	16
--	----

ÖN SÖZ

Almanya, sahip olduğu 84 milyonluk nüfusla Avrupa'nın en kalabalık ülkesi ve dünyanın en büyük beş ekonomisinden biridir. Fransa ile Avrupa Birliği'nin (AB) iki başlı lokomotifi olarak görülen Almanya'nın iç siyasetinde yaşanan gelişmelerin etkisi sadece ülke içinde kalmamakta, genelde dünya ve özelde Avrupa siyasetine yansımaktadır. Bu bağlamda normal şartlarda 4 yılda bir gerçekleşen genel seçimler, uluslararası kamuoyu tarafından yakından takip edilmektedir. Türkiye açısından Almanya'daki gelişmeler ve bilhassa seçimler yakın ilgi odağı olmaktadır. Bunun temelinde üç sebebi vardır.

Birincisi, Almanya Türkiye'nin 2005'ten beri üyelik müzakerelerine devam ettiği AB içerisinde siyasi ağırlığı en fazla olan iki ülkeden biri olması nedeniyle Almanya'da kurulan hükûmetlerin politik duruşları, Türkiye'nin AB ile ilişkilerinin şekillenmesi bakımından önem arz etmektedir. İkincisi, Almanya'da 3,5 milyonluk bir Türk diasporası bulunmaktadır. İki ülke arasındaki toplumsal bağın sürekli hareketli kalmasına imkân sağlayan bu kitle, koalisyon hükûmetlerinin göç ve entegrasyon alanlarında izledikleri politikardan doğrudan etkilenmektedir. Üçüncüsü, geçtiğimiz yılın verilerine göre iki ülke arasındaki ticaret hacmi 47 milyar doları aşmıştır. Ayrıca Almanya, Türkiye'nin en fazla ihracat yaptığı ülkeler arasında birinci ve en fazla ithalat yaptığı ülkeler arasında üçüncü sırada yer almıştır. Tüm bu parametreler birlikte dikkate alındığında, tıpkı 23 Şubat'ta Almanya'da gerçekleşen erken genel seçimlerde olduğu gibi Almanya'da yaşanan kritik gelişmeler, ülkemizde doğal olarak karşılık bulmakta ve kamuoyunun yakın ilgisini çekmektedir.

Seçim sonuçları, Almanya açısından ciddi bir kırılmaya işaret etmektedir. Bunun en önemli sebebi ise aşırı sağcı AfD'nin çarpıcı bir başarı sergileyerek ikinci parti olmasıdır. 2021 seçimlerinde %10,4 oy oranına sahip olan AfD, 23 Şubat'ta oylarını iki katına çıkararak %20,8'e ulaştı ve Meclise 152 milletvekili göndermeyi başardı. Bu sonuç, AfD'nin Alman siyasetinde marjinal bir hareket olmaktan çıkarak sistem içinde etkili bir aktöre dönüştüğünü göstermektedir. CDU/CSU ve SPD gibi merkez partilerin AfD'ye yönelik uyguladığı izolasyon politikalarının işlevini yitirdiğine işaret eden bu gelişme, aşırı sağın Alman toplumunun en az beşte birinin desteğini arkasına aldığı ortaya koymaktadır.

CDU/CSU ve SPD yöneticileri, seçim öncesinde ve sonrasında yaptıkları açıklamalarda, AfD ile herhangi bir koalisyon kurmayacaklarını vurgulamışlardır. Ancak seçim sonuçları AfD'nin sadece Mecliste değil,

kamuoyundaki siyasi meşruiyetinde de belirgin bir artış gösterdiğini ortaya koymaktadır. Bu bağlamda Almanya'daki merkez partiler, mevcut siyasi paradigmayı idrak etmek ve değişen dinamiklere uygun yeni politikalar üretmek zorundadır. Aksi takdirde AfD bir sonraki seçimde koalisyon görüşmelerinin nesnesi değil öznesi olacaktır.

23 Şubat'taki sonuçlar, Almanya'nın Batı-Doğu ekseninde siyasi ve toplumsal açıdan bölünmüş bir yapıya sahip olduğunu da gözler önüne sermektedir. Zira ülkenin 3 Ekim 1990 tarihindeki birleşme öncesinde Batı ve Doğu Almanya olarak ayrılan bölgeleri, seçim haritasında da belirgin bir farklılık göstermektedir. Bir zamanlar Batı Almanya'nın sınırları içerisindeki şehirlerde CDU/CSU'nun; Doğu Almanya'nın sınırları içerisindeki şehirlerde ise AfD'nin güçlü bir konum elde etmesi, Almanya'nın siyasi ve toplumsal bütünleşme sürecinin henüz tamamlanamadığı manasına gelmektedir.

23 Şubat sonrasında oluşan yeni Meclis aritmetiği, Almanya'da merkez sağı domine eden CDU/CSU ile merkez solu domine eden SPD arasında yeniden büyük koalisyonun tesis edilmesini zorunlu kılmaktadır. Ancak koalisyon ortaklarının siyasi duruşları bir yana Almanya'yı dış politika açısından oldukça zor bir dönem beklemektedir. Almanya açısından yeni dönemde en önemli dış politika sınavı ise hiç şüphesiz ABD ile ilişkiler olacaktır. Dış politikaya basit bir yaklaşımla kâr-zarar temelli yaklaşan Donald Trump'ın transatlantik ilişkileri kökten değiştirmeye yönelik politikaları, Almanya'yı şimdiden rahatsız etmiş durumdadır. İkinci Dünya Savaşı'ndan bu yana Alman siyasetinde baskın bir ABD etkisi olduğu için ikili ilişkilerde stratejik bir kopuşun yaşanması mümkün değildir. Ancak Almanya, artık geleneksel müttefiki ABD'ye tereddütsüz şekilde sırtını dayayabilecek kadar kendini güvende hissetmemektedir. Bu nedenle Almanya, askerî alanda kendi kendine yetebilmek için hem yerli savunma sanayisine daha fazla yatırım yapacak hem de Avrupalı ortaklarıyla ABD güdümündeki NATO'ya alternatif yeni iş birliklerine yönelecektir.

Almanya'nın yeni dönemde iş birliğini artırabileceği ülkeler arasında Türkiye gelmektedir. Zira Türkiye, iç siyasette istikrarlı bir yönetime sahip olduğu gibi dünya siyasetinde yaşanan gelişmeleri de farklı boyutlardan okuyabilmekte ve kendini uluslararası sistemin radikal dönüşümlerine hızlı adapte edebilmektedir. Bununla birlikte Türkiye, temelde Batı ittifakı içinde kalırken kendi millî çıkarları neyi gerektiriyorsa ona uygun manevralar yapmaktan geri durmamaktadır. Bu yönüyle Türkiye, Almanya açısından yeni dönemde hem siyasi diyalogun ve ticari iş birliklerinin artırılması hem de tecrübelerinden istifade edilebilecek bir ülke özelliğine sahiptir.

Millî İstihbarat Akademisi (MİA) olarak kurulduğumuz günden beri ülkemizin muhatap olduğu dâhilî ve haricî meselelere dikkat çekme adına birçok çalışmaya imza attık. Elinizdeki rapor, bu çalışmaların son halkasını oluşturmaktadır. Almanya gibi Avrupa siyasetinin seyrini belirleyebilen önemli bir ülkede gerçekleşen seçimleri enine boyuna analiz eden bu çalışmaya emek veren tüm ekip üyelerine ayrı ayrı teşekkür ediyorum.

Prof. Dr. Talha Köse

Millî İstihbarat Akademisi Başkanı

YÖNETİCİ ÖZETİ

- Almanya, 23 Şubat 2025 tarihinde erken genel seçime giderek önemli bir süreci geride bıraktı. Avrupa siyaseti açısından rekor sayılabilecek %83'lük bir katılımın sağlandığı seçimlerde merkez sağın kalesi CDU/CSU, Parlamentonun alt kanadı Federal Meclis için yapılan seçimleri birinci sırada tamamladı. Önceki seçime göre oyunu %4,5 artıran CDU/CSU, 23 Şubat'ta oyların %28,6'sını alarak 208 milletvekili çıkarabildi. Böylece 4 yılın ardından hükûmeti kurma yolunda avantajlı hâle geldi. Ancak tek başına hükûmeti kurmak için gerekli olan 316 milletvekiline ulaşamaması nedeniyle koalisyon mecburiyeti oluştu.
- 2021'deki genel seçimi ilk sırada tamamlayarak 16 yıl sonra koalisyon hükûmetine liderlik etme imkânı bulan merkez solun kalesi SPD, önceki seçime göre %9,3'lük kayıp yaşadı ve oyların sadece %16,4'ünü alabildi. Böylelikle üçüncü sırayı alarak ana muhalefet partisi bile olamadı. SPD ile koalisyon ortağı olan Yeşiller de kayıp yaşayarak oyların sadece %11,6'sını alabildi ve 85 milletvekili çıkarabildi. Koalisyon sürecinde "oyun bozanlık" yapıp hükûmetin dağılmasına neden olan diğer koalisyon ortağı FDP ise büyük bir hezimet yaşadı. Oyların %4,3'ünü alabilen FDP, baraj altı kalarak Meclise temsilci gönderemedi ve seçimin en büyük kaybedeni oldu.
- 23 Şubat'ta gerçekleşen seçimlerin en büyük kazananı ise hiç şüphesiz aşırı sağcı AfD oldu. Seçimi ikinci sırada bitiren AfD, Alman siyaseti açısından artık bir "anomali" olmadığını ve Alman toplumunda geniş bir kesimin desteğini arkasına aldığı ispatladı. 2021'de oyların %10,4'ünü alan AfD, 4 yıl sonra bu rakamı iki kat artırarak 23 Şubat'ta %20,8'e yükseltti ve Meclise 152 temsilci gönderdi. Bu gelişme, CDU/CSU ve SPD gibi merkez partilerin "vebalı" muamelesi yaptıkları AfD'ye karşı uzun zamandır uygulanan tecrit politikasının artık işlevsiz kaldığına işaret etmektedir.
- CDU/CSU ve SPD elitleri, seçimden önce ve sonra yaptıkları açıklamalarla AfD'yi olası koalisyon hükûmetine dâhil etmeyeceklerini vurguladı. Ancak 23 Şubat sonuçları, Almanya gibi aşırı sağın kurumsal olarak baskılandığı bir ülkede bile gölge iktidar hâline gelen AfD'nin artık göz ardı edilemeyecek kadar büyük bir aktöre dönüştüğünü ortaya koymaktadır. Konuyla ilgili olarak ABD Başkan Yardımcısı James David Vance ve ABD Hükûmet Verimliliği Bakanı Elon Musk'ın seçimden önce AfD'ye sahip çıkan açıklamalar yapması, bu partinin uluslararası kamuoyundaki

meşruluğunu artıran önemli bir gelişme olmuştur. Dolayısıyla Almanya'daki merkez partiler günlük siyasi mülahazaların ötesine geçerek "zamanın ruhunu" doğru okuyabilen politik adımları ivedi şekilde atmak zorundadır. Aksi takdirde AfD nezdinde temsil edilen aşırı sağ, 2025'te olmasa bile önümüzdeki süreçte koalisyon lideri olabilecek seviyeye emin adımlarla tırmanmaktadır.

- Seçim sonuçlarından anlaşıldığı üzere Almanya genelindeki 299 seçim bölgesi, Batı Almanya ve Doğu Almanya olmak üzere iki kutba ayrılmıştır. Buna göre 3 Ekim 1990 tarihindeki bütünleşme öncesinde Batı Almanya'nın kontrolü altındaki şehirleri CDU/CSU; Doğu Almanya'nın kontrolü altındaki şehirleri ise aşırı sağcı AfD domine etmiştir. Bu vaziyet, Almanya'nın kendi içinde 35 yıldır devam eden siyasi ve toplumsal bütünleşme sürecinin hâlâ başarılı olamadığını yeterince ispatlamaktadır.
- Federal Mecliste oluşan yeni aritmetik ve siyasi dengeler, merkez sağın kalesi CDU/CSU ve merkez solun kalesi SPD'yi büyük koalisyonu yeniden kurmaya mecbur bırakmaktadır. Zira aşırı sağcı AfD'nin koalisyon görüşmelerinden tamamen dışlandığı ve azınlık hükümetlerinin son çare olarak görüldüğü siyasi atmosferde, büyük koalisyon dışında rasyonel bir hükümet senaryosu söz konusu değildir.
- Bu raporda, 23 Şubat 2025 tarihinde Almanya'da gerçekleşen erken genel seçim sonuçları analiz edilmekte ve bundan sonraki süreç değerlendirilmektedir. Bu kapsamda önce Aralık 2021'de Sosyal Demokratlar-Yeşiller-Hür Demokratlar arasında kurulan ve ilgili partilerin renkleri nedeniyle "trafik ışığı koalisyonu" adı verilen hükümetin dağılmasına giden süreç anlatılmaktadır. Ardından Almanya'daki siyasi yapı, Federal Meclisin önemi ve seçim sistemi hakkında bilgiler verilmektedir. Devamında 23 Şubat'ta gerçekleşen erken genel seçim sonuçları analiz edilmekte, koalisyon senaryoları tartışılmakta, seçim sonrası süreçte yeni kurulacak hükümeti bekleyen sınamalar değerlendirilmektedir. Bu bağlamda Almanya'nın özellikle ABD, NATO ve Türkiye ile ilişkileri, Avrupa Birliği'nin (AB) geleceğindeki rolü ve Almanya'da aşırı sağın istikrarlı yükselişi gibi hassas konular ayrı birer başlık hâlinde ele alınmaktadır.

GİRİŞ

Yaklaşık 60 milyon kayıtlı seçmenin bulunduğu Almanya, 23 Şubat 2025 tarihinde gerçekleştirilen erken genel seçimle yeni bir siyasi döneme adım attı. Sosyal Demokrat Parti (SPD), Yeşiller Partisi (Die Grünen) ve Hür Demokratik Parti (FDP) arasında 2021’de kurulan ve parti bayraklarına atfen “trafik lambası koalisyonu” (Ampelkoalition) olarak adlandırılan üçlü koalisyon hükûmetinin geçtiğimiz yılın sonunda dağılması üzerine gerçekleşen erken seçim, birçok çarpıcı sonucu beraberinde getirdi.

Açıklanan ilk sonuçlar Almanya’nın siyasi yapısındaki köklü dönüşümü gözler önüne sermektedir. Buna göre merkez sağın kalesi Hristiyan Demokrat Birliği (CDU) ve onun Bavýera’daki kardeş partisi Hristiyan Sosyal Birliği (CSU), anketleri doğrular şekilde oyların %28,6’sını alarak 208 milletvekili çıkardı ve seçimleri birinci sırada tamamladı. Böylece yeni hükûmeti kurma yolunda önemli bir kazanım elde etti. Asıl çarpıcı sonuç ise aşırı sağcı Almanya için Alternatif’in (AfD) oylarını iki katına çıkarıp %20,8 ile ana muhalefet hâline gelmesi oldu. Her hâlükârda siyasi yelpazenin sağında yer alan iki büyük parti, 630 kişilik Federal Meclisteki sandalyelerin yarıdan fazlasını almış oldu. Ancak CDU/CSU seçimden önce AfD ile koalisyon kurmama taahhüdünde bulunduğu için CDU/CSU-AfD ittifakı mümkün değildir.

2021’de koalisyon hükûmetini tesis eden fakat kısa zaman sonra kendi içinde ihtilafa düşen SPD, Yeşiller ve FDP büyük bir hayal kırıklığı yaşadı. Oyların %32,3’ünü alabilen ve Meclise 205 milletvekili gönderebilen üç parti, dolayısıyla yeni bir koalisyon yapma şansını kaçırdı. Dahası koalisyonun “yaramaz çocuğu” olarak görülen FDP, 23 Şubat’ta siyasi tabanını önemli ölçüde yitirerek %5’lik seçim barajının altında kaldı ve bu nedenle Meclise temsilci gönderemedi. Bunların yanı sıra seçimin kazananları arasında yer alan Sol Parti (Die Linke) %8,8 ile Mecliste 64 sandalyenin sahibi oldu.

Bu rapor; 23 Şubat’a giden süreci, seçim sonuçlarını ve bu sonuçların Almanya’nın iç ve dış politikasına olası etkilerini detaylı şekilde ele almaktadır. Raporda önce SPD-Yeşiller-FDP koalisyon hükûmetinin dağılmasına neden olan süreç analiz edilmektedir. Sonrasında Alman siyasetinde Federal Meclis ile şansölye olarak bilinen başbakanın rolü ve Almanya’daki seçim sistemi anlatılmaktadır. Akabinde 23 Şubat’taki genel seçim sonuçları detaylı şekilde incelenmekte ve Almanya’yı bekleyen koalisyon senaryoları değerlendirilmektedir. Takip eden başlıklarda ise Almanya’nın ABD, NATO, AB ve Türkiye ile ilişkileri gibi kritik konular incelenmektedir.

23 ŞUBAT'A GİDEN SÜRECİ

Aralık 2021'de SPD-Yeşiller-FDP arasında kurulan üçlü koalisyon hükûmeti, 4 yıllık görev süresini tamamlayamadan dağıldı. Koalisyon hükûmetinin dağılmasına sebep olan nedenler iki başlık hâlinde özetlenebilir. Birincisi, siyasi pozisyonları çerçevesinde koalisyon ortakları arasında derin fikir ayrılıkları söz konusuydu. Örneğin liberal bir parti olan FDP, kendi politikalarına uygun olarak ilk günden beri ekonomik istikrar ve bütçe açığının önlenmesi adına borçlanmanın kısıtlanması ve mali disiplinin korunması taraftarıydı. Diğer koalisyon ortakları SPD ve Yeşiller ise yine kendi siyasi pozisyonlarına uygun olarak sosyal devlet anlayışı çerçevesinde refah ve iklim politikaları alanlarında kamu eliyle daha fazla harcama yapılmasını ve gerekirse borçlanma yoluyla bu harcamaların finanse edilmesini savunuyordu. Yine de taraflar, Angela Merkel Dönemi'nden kalan 60 milyar avroluk kullanılmayan acil durum kredisini kullanabilecekleri düşüncesiyle hareket ederek aralarındaki derin ayrılıkları bir kenara bıraktı ve koalisyon hükûmetini kurdu. Ancak Federal Anayasa Mahkemesinin bu kredinin kullanımını engellemesi üzerine taraflar arasındaki derin fay hatları hareketlenmeye başladı.

İkincisi, hükûmetin dağılmasına giden sürecin takibi yapıldığında, taraflar arasındaki görüş ayrılıklarına sebep olan dönüm noktasının Rusya-Ukrayna Savaşı olduğu söylenebilir. Zira hükûmet, göreve başladıktan sadece 2 ay sonra Rusya'nın Ukrayna'ya saldırmasıyla kendini aşılması zor bir krizin içinde buldu. Burada hemen not etmek gerekir ki Almanya, Rusya'ya olan enerji bağımlılığı nedeniyle savaştan en fazla etkilenen ülkeler arasında yer aldı. Öyle ki savaştan 1 yıl önce yani 2021'de Almanya; doğal gaz ihtiyacının %55'ini, kömürün %50'sini ve petrolün %34'ünü Rusya'dan karşılıyordu.¹ Bu nedenle savaşın en fazla etkilediği ülkelerden biri oldu. Böyle bir atmosferde göreve başlayan üçlü koalisyon, ortak dış ve güvenlik politikası çerçevesinde Rusya'ya ağır yaptırımlar uygulayan ve bu ülkeden enerji ithalatını sona erdirmeye yönelik sert adımlar atan AB ile uyumlu hareket etmek zorunda kaldı.

Rusya-Ukrayna Savaşı kaynaklı enerji krizi kısa zamanda enflasyon, işsizlik ve yatırım gibi başlıklara olumsuz yansıdı ve Almanya, uzun zaman sonra ekonomik darboğaza girdi. Öyle ki Almanya, 2022'de %7,9 gibi ülke tarihi açısından yüksek denilebilecek bir enflasyonla karşı karşıya kaldı.² Audi, Bosch, Deutsche Bahn, Schaeffler, Siemens, Thyssenkrupp ve Volkswagen gibi ülkenin köklü şirketleri; bir taraftan artan enerji fiyatları diğer yandan talep eksikliği nedeniyle ya fabrika kapattı ya da işçi çıkardı.³ Böylece Alman ekonomisi üretimin, istihdamın, yatırımın gerilediği ve enflasyon ile işsizliğin tırmandığı ortamda resesyonun eşğine geldi.

Federal Meclis, COVID-19 salgınıyla mücadele amacıyla dönemin Merkel hükûmetine 60 milyar avroluk kredi kullanma yetkisi vermiş ancak söz konusu kredinin tamamı kullanılmamıştı. SPD-Yeşiller-FDP üçlüsü, koalisyon pazarlıkları sürecinde mezkûr krediyi İklim ve Dönüşüm Fonu'na aktararak yeni projelerin finansmanı için kullanmayı planladı. Ancak Federal Anayasa Mahkemesi, CDU/CSU'nun yaptığı itiraza binaen 15 Kasım 2023 tarihinde verdiği hükümle bütçe açığını kısıtlayan ve kamu borçlanmasına sınır getiren borç freni kuralıyla (Schuldenbremse) çeliştiği ve Anayasa'ya aykırı olduğu gerekçesiyle ilgili bu planı iptal etti.⁴ Buna Rusya-Ukrayna Savaşı'nın yol açtığı ekonomik sorunlar eklenince hükûmet mecburen tasarruf tedbirlerini gündeme aldı.

Tam da bu noktada FDP lideri ve Maliye Bakanı Christian Lindner'in 1 Kasım 2024 tarihinde sunduğu reform teklifleri, koalisyonun dağılmasına giden süreci başlattı.⁵ Almanya'da yüksek gelirlilerden alınan "dayanışma ek ödeneği" (Solidaritätszuschlag) isimli verginin kaldırılması ve kurumlar vergisinin düşürülmesi gerektiğini savunan Lindner'in talepleri SPD ve Yeşiller tarafından kabul edilmeyince geri dönüşü mümkün olmayan yola girildi.⁶ Bu duruma Olaf Scholz'un selefi Merkel'in aksine koalisyonu ayakta tutabilecek müzakere gücünden yoksun olması ve gerektiğinde otorite tesis etme ve karar alma konularında zayıf kalması eklenince SPD-Yeşiller-FDP hükûmeti daha fazla ayakta kalamadı.⁷

Nihayetinde Scholz daha fazla birlikte çalışmak istemediği Lindner'ı ABD başkanlık seçim sonuçlarının kesinleştiği 6 Kasım 2024 tarihinde görevden aldı. FDP'nin buna karşılık hükûmette yer alan bakanlarını geri çekmesiyle koalisyon fiilen dağıldı. 10 gün sonra Meclisten güvenoyu talep eden Scholz, 394'e karşı sadece 207 milletvekilinin desteğini alınca trafik lambasının ışıkları söndü ve koalisyon hükûmeti azınlık hükûmetine dönüştü.⁸ Böylece Scholz, 1949'dan bu yana en kısa süre görevde kalan üçüncü şansölye oldu. Cumhurbaşkanı Frank-Walter Steinmeier de 27 Aralık'ta yaptığı açıklamayla Anayasa'nın 68. maddesi uyarınca ülkedeki siyasi istikrarın yeniden sağlanması ve belirsizliklerin sonlandırılması amacıyla Federal Meclisi feshederek genel seçimin 7 ay erkene alındığını ve 23 Şubat 2025 tarihinde gerçekleşeceğini duyurdu.⁹ Böylelikle Almanya, 20 yıl sonra yeniden erken seçime gitti.

ALMAN SİYASETİNDE FEDERAL MECLİS VE ŞANSÖLYE

Parlamente demokrasiyle yönetilen Almanya, federal bir siyasi yapıya sahiptir ve yasama organı iki meclisten oluşur. Buna göre yasama, eyalet hükûmetlerinin temsil edildiği Federal Konsey (Bundesrat) ile doğrudan halk tarafından seçilen Federal Meclis (Bundestag) olmak üzere iki kamaradan oluşur. Üst kamara Konsey, yasama sürecinde 16 eyaletin çıkarlarını koruyarak federal sistemin işleyişini sağlarken alt kamara Meclis ise yasaların oluşturulmasında merkezî bir rol oynar ve yürütme organının başındaki başbakanı yani şansölyeyi (Bundeskanzler) seçer.¹⁰

Başbakan, seçimlerin ardından toplanan Federal Mecliste yapılan gizli oylamayla belirlenir. Partiler seçimlerden önce birer şansölye adayı belirledikleri için seçimlerden sonra bu adaylar arasında seçim yapılır. Bu nedenle Federal Mecliste çoğunluğu sağlayan partinin adayı genellikle şansölye olarak seçilir. Bunun yanı sıra 1957 seçimleri dışında İkinci Dünya Savaşı sonrasında bugüne kadar Almanya'da gerçekleşen seçimlerde hiçbir parti Mecliste çoğunluğu sağlayamadığı için seçimlerden sonra partiler arasında koalisyon pazarlıkları yapılır.¹¹ Nihayetinde koalisyonun desteğini arkasına alan şansölye adayı, Federal Mecliste mutlak çoğunluğu elde ederek seçilir ve hükûmeti kurma görevini üstlenir.

İkinci Dünya Savaşı'nın ardından müttefikler tarafından şekillendirilen Alman anayasal düzeni, yürütmenin yasama karşısındaki gücünü sınırlandıran güçlü anayasal güvenceler barındırır. Ayrıca parlamente sistemin doğası gereği yürütmenin etkinliği yasamanın desteğine bağlıdır. Helmut Kohl ve Angela Merkel gibi Meclis çoğunluğunu arkasına alan ve güçlü bir lidere sahip olan Alman hükûmetleri, karar alma süreçlerinde daha istikrarlı ve hızlı hareket edebilmiştir. Olaf Scholz gibi güçlü yasama desteğinden ve liderden yoksun yönetimler ise sınırlı bir icra kapasitesine sahip olmuştur. Bu durum, güçlü yasamanın güçlü yürütmeyi mümkün kıldığı ve güçlü liderin istikrarlı bir hükûmet tesis edebileceği tezlerini bir kez daha teyit etmektedir.

ALMANYA'DA SEÇİM SİSTEMİ

23 Şubat genel seçim sonuçlarını doğru yorumlayabilmek için Almanya'daki seçim sisteminin yapısını kavramak gerekir. Alman siyasetinde "kişiselleştirilmiş nispi temsil" (Personalisiertes Verhältniswahlrecht) adı verilen yapı, çoğunluk ve nispi temsil sistemlerinin kombinasyonu olması nedeniyle bir çeşit karma seçim sistemi örneğidir.¹² Buna göre aynı pusulada iki oy veren seçmen, birinci oyunu (Erststimme) ikamet ettiği kendi seçim bölgesindeki partili ya da bağımsız adaylar arasında tercih yaparak kullanır. Bu yöntem, çoğunluk sistemi prensibine dayandığı için ülkedeki 299 seçim bölgesinde en fazla oyu alan aday, doğrudan Federal Meclise girer. Böylelikle Meclisin yarısı belirlenir.

Seçmenler ikinci oyunu (Zweitstimme), birinci oydan bağımsız olarak doğrudan partilere verir. Buradaki oylar, nispi temsil sistemine göre hesaplanır ve partilerin eyalet listelerindeki adayları üzerinden milletvekili dağılımı yapılır. Partilerin Federal Meclisteki temsil yüzdeleri aldıkları oy oranına göre belirlendiği için ikinci oylar, Meclisteki sandalye sayısı için kritik öneme sahiptir. Öte yandan Mecliste ülkeyi istikrarsızlığa sürükleyebilecek çok parçalı bir siyasi yapının oluşmaması adına ikinci oylamada %5 ulusal seçim barajı uygulanır. Buna göre %5'lik barajı aşamayan partiler Meclise temsilci gönderemez. Ancak "temel yetki kuralı" (Grundmandatsklausel) adı verilen düzenleme, bir partinin en az üç seçim bölgesinde birinci oyla doğrudan milletvekili çıkarması hâlinde %5 barajına takılmadan Meclise temsilci gönderebilmesine imkân sağlamaktadır.¹³ Bununla birlikte partilerin iki ayrı oylamada elde ettikleri sonuçlar dengeli değilse ikinci oylamadaki oranların partilere yansıtılması adına Meclisteki toplam sandalye sayısı artırılır. Böylece birinci ve ikinci oy denkleştiren partiler, ikinci oyları dikkate alınarak Meclise fazladan milletvekili (Überhangmandate) gönderir.

Bazı partiler için adaletsizliğe yol açan fazladan milletvekilliği uygulamasına karşılık 2013'te ayarlama sandalyesi olarak da bilinen denkleştirici/dengeleyici milletvekilliği (Ausgleichsmandate) uygulaması getirilmiştir. Buna göre ilk uygulama nedeniyle dezavantajlı duruma düşen partilerin aldıkları ikinci oyların Federal Meclisteki sandalye dağılımına daha adil şekilde yansıtılması amacıyla ek sandalye tahsis edilmiştir.¹⁴ Ancak bu iki uygulama nedeniyle Federal Meclisteki milletvekili sayısı olması gereken 598'de kalmayarak 2017 ve 2021 seçimlerinde 700'ü aşmıştır. Bu nedenle Scholz hükûmetinin sunduğu ve Mart 2023'te kabul edilen kanun teklifiyle Seçim Yasası'nda reform yapılarak Meclisteki koltuk sayısının azami 630 olması ve %5 barajını aşamayan partilerin Meclise girmesine dair istisnanın yürürlükten kaldırılması kabul edilmiştir.¹⁵ Dolayısıyla 2025 seçimlerinde milletvekili sayısı toplam 630'da kalmıştır. Ancak Federal Anayasa Mahkemesi, temel yetki kuralına dair alınan kararı 1 yıl sonra Anayasa'ya aykırı bularak iptal etmiştir.¹⁶

Almanya'daki seçim sistemi karmaşık gibi görünse de özünde basit bir mantığa dayanır. Birinci oyla bölgesel temsil ve seçmen-milletvekili ilişkisi güçlendirilirken ikinci oyla partilerin genel oy oranlarına göre adil temsil edilmeleri sağlanır. Weimar Dönemi'ndeki istikrarsız yapı ile Nazi Dönemi'ndeki tek partili totaliter yönetim tecrübelerinin yaşanmaması adına savaştan sonra kurgulanan karma seçim modeli, partileri geniş tabanlı koalisyonlar oluşturmaya mecbur bırakmaktadır. CDU/CSU'nun tek başına hükûmet kurmayı başardığı 1957 seçimleri haricinde 1949'dan bu yana gerçekleşen genel seçimlerde hiçbir partinin tek başına hükûmeti kurabilecek çoğunluğu elde edemediği dikkate alınırsa kurgulanan sistem, ilk günden bugüne kadar amacına ulaşmıştır.¹⁷

Ülke siyasetini domine eden iki büyük parti CDU/CSU ile SPD, tek başlarına hükûmet kurmalarını neredeyse imkânsız hâle getiren seçim sisteminden memnun değildir. Buna karşın iki parti, seçim sistemini kökten değiştirebilecek herhangi bir adım atmaktan çekinmektedir. Zira iki parti, seçim sisteminde köklü bir değişikliğe öncülük etmeleri hâlinde hem bunun rakiplerinin lehine sonuç doğurmasından hem de Alman kamuoyunda geniş kapsamlı bir tepki oluşmasından endişe duymaktadır. Bu nedenle CDU/CSU ve SPD, sistem değişikliği konusunda temkinli bir tutum sergilemektedir. Diğer taraftan ülkedeki seçim sistemi, zaten koalisyonlarla yönetilmeye uygun tasarlandığı için bu sistemin değişikliğini zorlaştıran çeşitli kısıtlayıcı mekanizmalar mevcuttur. Federal Anayasa Mahkemesinin Seçim Yasası'nda Mart 2023'te %5 barajını aşamayan partilere dair yapılan düzenlemeyi iptal etmesi, bunun en somut örneğidir. Dolayısıyla Mecliste geniş kapsamlı bir uzlaşa sağlanıp radikal bir düzenleme yapılmadıkça koalisyon endeksli seçim sistemi Almanya'da uygulanmaya devam edecektir.

23 ŞUBAT SONUÇLARI VE AŞIRI SAĞIN YÜKSELİŞİ

23 Şubat 2025 tarihinde gerçekleşen erken genel seçimlerin ardından Alman siyaseti yeni bir döneme girdi. 29 partinin yer aldığı ve 1.422'si kadın olmak üzere toplam 4.506 adayın milletvekili olabilmek için yarıştığı seçime katılım oranı beklenenin üzerinde gerçekleşerek %83 oldu.¹⁸ **2017 ve 2021'deki seçimlerde katılım oranının %75 olduğu dikkate alınırca %83'lük katılım, Alman siyaseti açısından rekor denilebilecek seviyededir.**¹⁹ Sadece bu yüksek katılım oranı bile seçmenlerin 23 Şubat'a atfettiği önemi yeterince ortaya koymaktadır. Öte yandan seçimin kazananları ve kaybedenleri olmak üzere ikili bir tasnif yapıldığında ortaya ilginç bir tablo çıkmaktadır.

23 Şubat'ta kullanılan ikinci oylara referansla kazananlar arasında yer alan CDU/CSU, anketleri doğrular şekilde oyların %28,6'sını alarak 208 milletvekili çıkardı ve birinci parti oldu. Önceki seçimde 197 milletvekili çıkardığı göz önünde bulundurulursa bu sonuçlar, CDU/CSU açısından büyük bir başarı olarak görülemez. Ayrıca CDU/CSU, tek başına hükûmeti kurabilmek için gerekli olan 316 milletvekilini sağlayamadı. Bu nedenle CDU/CSU öncülüğünde yeni bir koalisyon hükûmetinin kurulması söz konusudur.

Seçimin en büyük kazananı ise hiç şüphesiz aşırı sağcı AfD oldu. 2021 seçimlerine göre oylarını ve milletvekili sayısını iki kat artıran AfD, 23 Şubat'ta %20,8 oy oranı ve 152 milletvekili ile ana muhalefet partisi hâline geldi. Aşırı sağcı AfD gibi aşırı solcu Sol Parti de seçimin kazananları arasında yer aldı. 23 Şubat'ta oyların %8,8'ini alan Sol Parti, Mecliste 64 sandalyenin sahibi oldu. Son olarak genel seçimlere ilk kez katılan popülist sol parti Sahra Wagenknecht İttifakı (BSW) ise oyların %4,9'unu alarak önemli bir atılım yaptı fakat %5'lik barajın altında kalması ve üç seçim bölgesinde birinci oyla milletvekili çıkaramaması nedeniyle Meclise giremedi.

Bir önceki koalisyon hükûmetinde yer alan üç partinin tamamı seçimin kaybedenleri arasında yer aldı. Bunlardan koalisyon lideri SPD, %16,4 ile Meclise sadece 120 milletvekili göndererek AfD'nin gerisinde kaldı ve üçüncü parti oldu. Böylece **SPD, İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra yapılan genel seçimlerde en düşük oy oranını aldı.** 2021 seçimlerinden bu yana %9,3 oy kaybı yaşaması ve Meclisteki

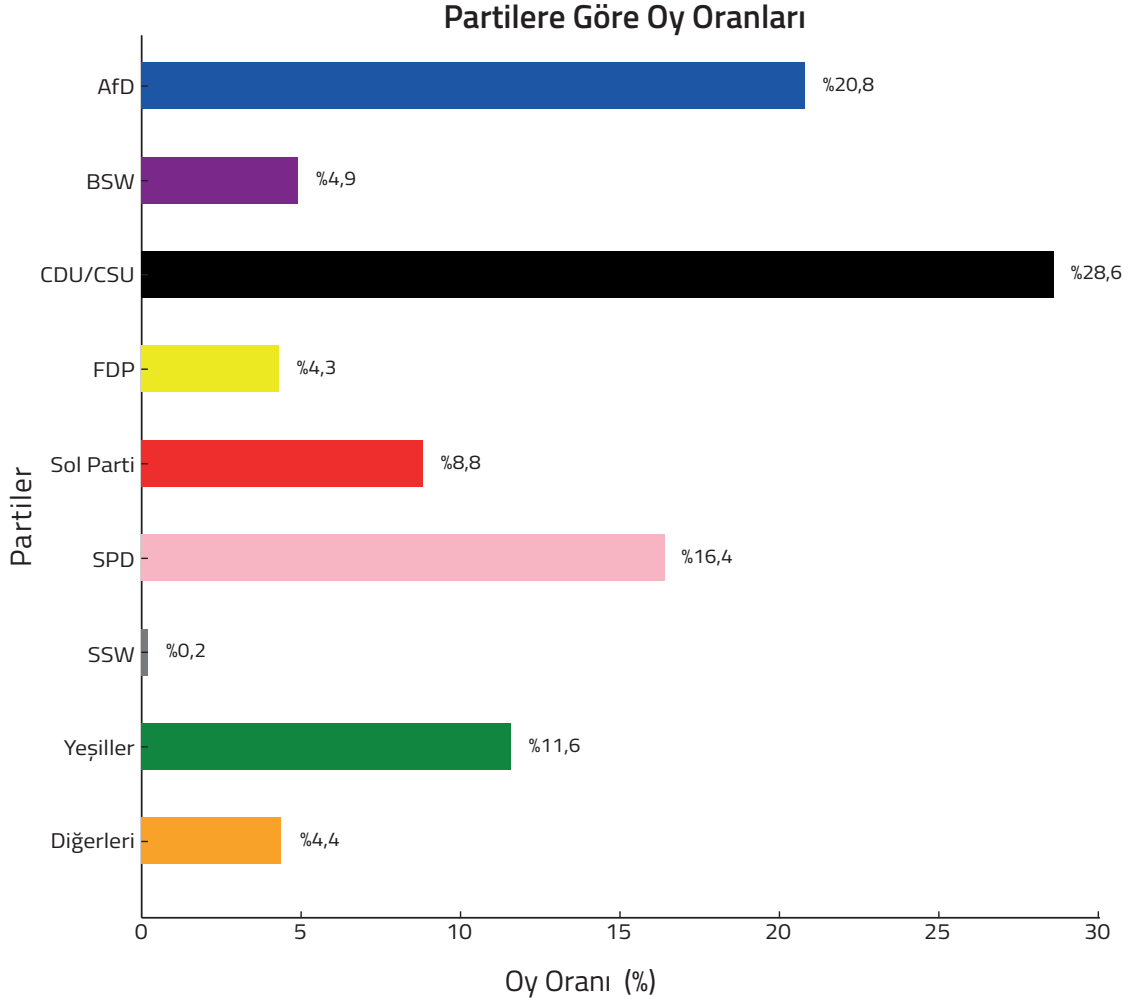
86 sandalyesini kaybetmesi, SPD'nin ve Scholz'un başarısız bir performans sergilediğine işaretler. 2021'de SPD ve FDP ile koalisyon ortağı olan Yeşiller %3,1 puanlık gerilemeyle oyların %11,6'sını alabildi. Bu sonuçlarla Meclise 85 milletvekili göndererek dördüncü parti oldu. Seçimin en büyük kaybedeni ise FDP oldu. Oyların sadece %4,3'ünü alarak baraj altında kalan FDP, Meclise milletvekili gönderemedi. Böylece 76 yıllık tarihinde ikinci kez Meclis dışında kaldı.

Genel itibarıyla 2025 seçim sonuçları; Almanya'da sağ partilerin güçlendiğini, merkez solun zayıfladığını ve liberal siyasetin ağır bir darbe aldığını ortaya koymaktadır. Seçmen tercihleri, Almanya'da daha kutuplaşmış bir siyasi ortamın oluştuğunu göstermekle birlikte aşırı sağ ve sol partilerin yeni siyasi düzenin kilit aktörleri hâline geldiğini göz önüne sermektedir. Her hâlükârda geleneksel partilere olan güvenin azalması ve aşırı sağ partilere tevessül edilmesi, Almanya'nın siyasi istikrarını zorlayabilecek bir tabloyu ortaya çıkardı.

Tablo 1: 2021 ve 2025 Federal Meclis Sonuçları²⁰

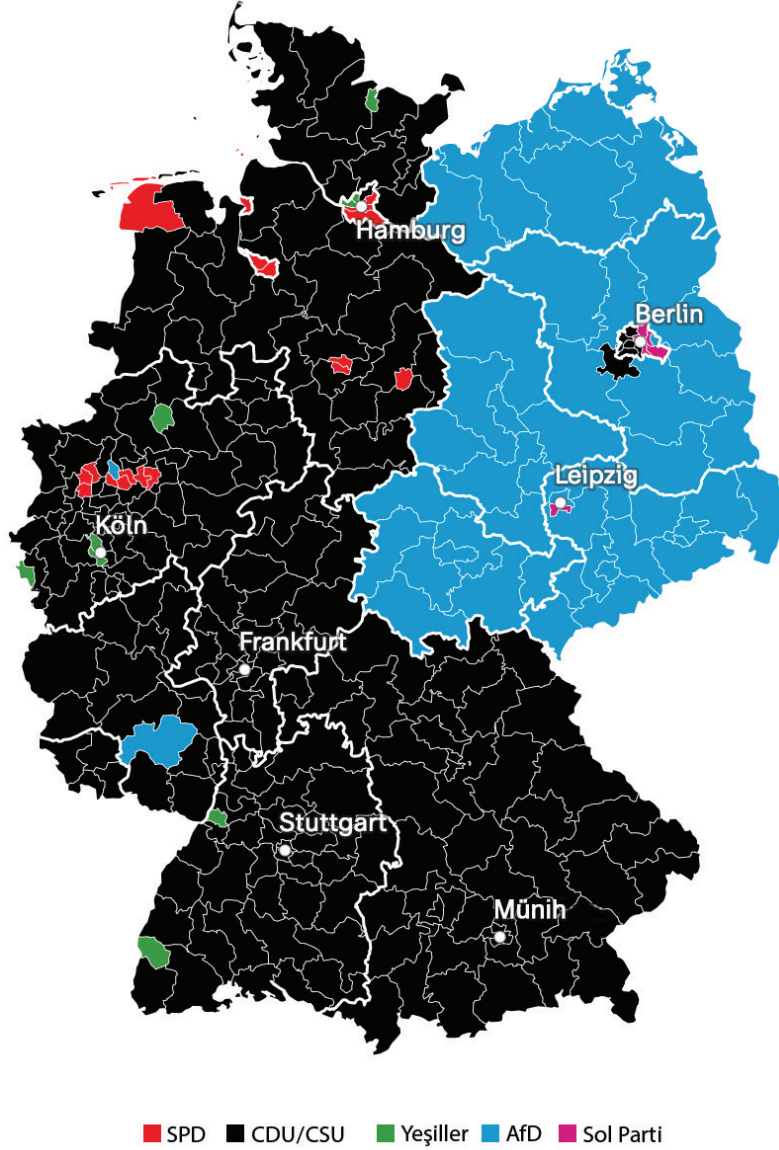
Partiler	Siyasi Pozisyonları	2021'deki Oy Oranları ve Toplam Milletvekili Sayıları (ikinci oylar)	2025'teki Oy Oranları ve Toplam Milletvekili Sayıları (ikinci oylar)	Değişim
AfD	Aşırı sağ	%10,4 (83)	%20,8 (152)	+10,4 (+69)
BSW	Popülist sol	-	%4,9 (0)	+4,9 (0)
CDU/CSU	Merkez sağ	%24,2 (197)	%28,6 (208)	+4,4 (+11)
FDP	Liberal	%11,4 (91)	%4,3 (0)	-7,1 (-91)
Sol Parti	Aşırı sol	%4,9 (39)	%8,8 (64)	+3,9 (+25)
SPD	Merkez sol	%25,7 (206)	%16,4 (120)	-9,3 (-86)
SSW	Azınlık partisi	%0,1 (1)	%0,2 (1)	+0,1 (0)
Yeşiller	Merkez sol	%14,7 (118)	%11,6 (85)	-3,1 (-33)
Diğerleri	-	%8,6 (0)	%4,4 (0)	-4,2 (0)
		%100 (735)	%100 (630)	

Grafik 1: 23 Şubat 2025 Seçim Sonuçları

Kaynak: Tablo 1'deki verilerden hareketle hazırlanmıştır.

İkinci oylara göre 299 seçim bölgesindeki yarışı ilk sırada tamamlayan partileri yansıtan Harita 1 oldukça ilginç bir konuya işaret etmektedir. Buna göre Almanya, 23 Şubat sonuçları itibarıyla Batı-Doğu ekseninde ikiye ayrılmış ve 1990'daki bütünleşme öncesinde Batı Almanya'nın kontrolündeki şehirlerde CDU/CSU, Doğu Almanya'nın kontrolündeki şehirlerde ise aşırı sağcı AfD birinci olmuştur. Bu sonuçlar, Batı Almanya'daki seçmenin ağırlıklı olarak merkez sağda karar kıldığını, Doğu Almanya'daki seçmenin ise yabancı karşıtı ve popülist söylemlerle kendine siyasi bir alan açan aşırı sağa tevessül ettiğini ortaya koymaktadır. Ayrıca **bu durum, 1990'da başlayan Batı Almanya-Doğu Almanya bütünleşmesinin siyasi ve toplumsal manada henüz olgunlaşmadığını göstermektedir.** Dolayısıyla yeni kurulacak Alman hükûmeti, bu fiilî bölünme konusuna özel olarak eğilmek zorundadır.

Harita 1: İkinci Oylara Göre Seçim Bölgelerini Birinci Sırada Tamamlayan Partiler²¹

Öte yandan 23 Şubat'ta aşırı sağcı AfD'nin %20,8 oy oranına ulaşarak ikinci büyük parti hâline gelmesi, Almanya'nın sosyopolitik yapısında derin bir dönüşüm yaşandığını göstermektedir. Her şeyden önce AfD'nin 23 Şubat başarısı bir rastlantı ya da seçmenin merkez partilere karşı verdiği basit bir tepki oyu olarak görülemeyecek kadar çarpıcıdır. Zira AfD, bu sonuçlarla marjinal bir siyasi aktör olmaktan çıkarak merkez sağ (CDU/CSU) ve merkez sol (SPD) karşısında güçlü bir alternatif hâline gelmiştir. Bir diğer ifadeyle AfD'nin son yıllarda elde ettiği kitlesel destek, partinin sistem dışı bir hareket olarak görülmekten çıkıp sistem içi bir aktör olarak kabul edilmesine güçlü bir zemin hazırlamıştır.

Bu durum; Avrupa genelinde Avusturya, Fransa, Hollanda ve İtalya gibi ülkelerde yaşanan dönüşümlerle paralellik arz etmektedir. Dolayısıyla AfD'yi hâlâ sistem dışı aktör olarak algılayan merkez partilerin bu konuda yeni bir stratejiye yönelmesi gerekecektir.

Tablo 2'den anlaşıldığı üzere AfD, 2013'ten bu yana gerek Federal Meclis gerekse Avrupa Parlamentosu (AP) seçimlerinde oylarını genel olarak artırmıştır. 2013'teki Federal Meclis seçimlerinde %4,7 oy alarak seçim barajının altında kalan AfD; 2017, 2021 ve 2025 seçimlerinde oy oranlarını artırarak sırasıyla 94, 83 ve 152 milletvekili çıkarmıştır. AfD, genel seçimlerdeki başarısını AP seçimlerinde de devam ettirmiş ve 2014, 2019 ve 2024 seçimlerinde sırasıyla 7, 11 ve 15 temsilcisini AP'ye göndermiştir. Dolayısıyla AfD'nin 23 Şubat'ta sergilediği performans bir sürpriz değil, süregelen başarı zincirinin son halkası olarak görülmelidir. Bu nedenle "AfD'nin başarısı geçici." ya da "AfD bir sonraki seçimde eriyip gidecek." iddiaları bir kez daha yanlışlanmıştır.

Tablo 2: AfD'nin Genel Seçimlerde ve AP Seçimlerinde Elde Ettiği Sonuçlar²²

Seçim	Oy Oranı (%)	Sandalye Sayısı
2013 Federal Meclis Seçimleri	4,7	0
2017 Federal Meclis Seçimleri	12,6	94
2021 Federal Meclis Seçimleri	10,4	83
2025 Federal Meclis Seçimleri	20,8	152
Seçim	Oy Oranı (%)	Sandalye Sayısı
2014 AP Seçimleri	7,1	7
2019 AP Seçimleri	11	11
2024 AP Seçimleri	15,9	15

23 Şubat'taki sonuçlar, AfD'nin kendine karşı örülen "güvenlik duvarı"nın (Brandmauer) artık yıkılmaya yüz tuttuğuna işarettir. Aşırı sağ bağlamında bir metafor olarak kullanılan bu terim, ana akım siyaseti domine eden merkez sağ ve sol partilerin aşırılık yanlısı partilerle aralarına sınır koyarak, onları görmezden gelerek ve hatta onları şeytanlaştırarak baskılanmalarını ifade eder.²³ Almanya özelinde AfD ile herhangi bir siyasi ittifakın reddedilmesi gerektiğini savunan politikacılar ve medya tarafından sıkça dile getirilen bu terim, 23 Şubat sürecinde yeniden gündeme gelmiştir. Alman siyaseti ve medyası AfD'ye karşı uzun süredir inşa ettikleri bahsi geçen duvarı tahkim etmeye çalışsa da AfD, 23 Şubat'taki sonuçlarla bu duvarda derin bir gedik açtığını göstermiştir. Nitekim seçim sonuçları, Alman toplumunun beşte birinin AfD'ye karşı uygulanan tecrit politikasını kabullenmediğini ortaya koymaktadır.

AfD'nin 23 Şubat'taki başarısının altında birçok faktör bulunmaktadır. Öncelikle bu konuda aşırı sağın yükselişine dair arz-talep yönlü açıklamalar dikkate alındığında, her şeyden önce Alman toplumunun aşırı sağın söylemlerine ve vaatlerine yönelik güçlü bir talepte bulunduğu anlaşılmaktadır.

Örneğin, AfD'nin göç konusunda topluma çok sıkı bir göç karşıtı politika vadettiği dikkate alınırsa Alman toplumunun en azından beşte birinin ülkenin göç politikasında radikal bir değişiklik istediği sonucu çıkmaktadır. Dolayısıyla Alman toplumunun bir kısmı taleplerine en uygun siyasi mecra olarak aşırı sağı gördüğü için AfD'ye yönelmiştir. İkinci olarak bir yandan SPD, Yeşiller ve FDP'nin 2021'den bu yana başarısız bir yönetim sergilemesi diğer yandan CDU/CSU'nun bu başarısız yönetime karşı güçlü bir alternatif sunamaması, halk nezdinde merkez partilerin sorgulanmasına sebep olmuştur. Merkez partiler özelinde oluşan siyasi güven boşluğunu ise popülist söylemlerle siyaseti yeniden tasarlamaya çalışan aşırı sağcı AfD doldurmuştur.²⁴

Üçüncü olarak merkez partilerin göç ve güvenlik konularında AfD'nin söylemlerine uygun politikalara yönelmesi, aşırı sağcı söylemlerin meşruiyet kazanmasına ve seçmen tabanını genişletmesine katkı sağlamıştır.²⁵ Nitekim gerek muhafazakâr Merkel hükümetleri gerekse SPD-Yeşiller-FDP koalisyonunun düzensiz göç politikalarına yönelik eleştiriler, AfD'nin bu konudaki sert söylemlerinin destek bulmasına yol açmıştır. Ayrıca AfD özellikle işsizlik oranlarının daha yüksek ve yaşam standartlarının görece daha düşük olduğu Doğu Almanya eyaletlerinde seçmenin kulağına hoş gelebilecek popülist vaatlerde bulunarak buraları domine etmiştir. Dördüncü olarak **AfD özellikle X'te etkili kampanyalar yürüterek ilk kez oy kullanan genç seçmen kitlesine ulaşmayı başarmıştır.**²⁶ Son olarak aşırı sağ partilerin Avusturya ve İtalya'da yakın zamanda hükümet ortağı olması, Almanya'daki seçmen nezdinde aşırı sağın "o kadar da korkulacak bir yapı olmadığı" algısını güçlendirmiştir.

AfD'nin seçim başarısını salt iç dinamiklerle açıklamak yetersiz kalır. Özellikle seçim öncesinde Donald Trump yönetiminin AfD'ye açıkça destek vermesi, ABD'nin Almanya'nın iç siyasetine müdahale ettiği yorumlarına sebep olmuştur. ABD Hükümet Verimliliği Bakanı ve sosyal medya devi X'in sahibi Musk, seçimden önce yaptığı açıklamalarda diplomatik nezaketi bir kenara bırakarak Almanya Cumhurbaşkanı Steinmeier'a "antidemokratik zorba" ve Şansölye Scholz'a "aptal" diyerek hakaret etmiştir.²⁷ Musk, daha sonra AfD'nin düzenlediği bir seçim programına canlı yayına katılmıştır. Konuşması boyunca Almanya'daki geleneksel partileri eleştiren Musk, AfD'nin Almanya'nın gerçek umudu olduğunu savunmuştur.²⁸

61. Münih Güvenlik Konferansı'na katılan ABD Başkan Yardımcı Vance ise AfD lideri Alice Weidel ile görüşmüş ve AfD'ye karşı uygulanan güvenlik duvarının artık yıkılması gerektiğini belirtmiştir.²⁹ Trump yönetiminde yer alan iki etkili ismin AfD'yi meşrulaştıran ve sahiplenen yaklaşımından rahatsız olan Şansölye Scholz, bu durumu ABD'nin Almanya'daki demokrasiye ve seçimlere müdahalesi şeklinde yorumlamıştır.³⁰ Musk ise buna karşılık Almanya'nın Trump'ın yeniden seçilme sürecindeki siyasi tavrını ve Romanya gibi ülkelere yönelik müdahalelerini hatırlatarak "ahde vefa" imasında bulunmuştur.³¹ Bu konuyla ilgili Almanya'nın Türkiye'de yakın zamanda gerçekleşen 2017 anayasa değişikliği referandumunu, 2019 yerel seçimlerini ve 2023 cumhurbaşkanlığı ve genel seçimlerini etkilemeye yönelik yürüttüğü siyasi kampanyalar hatırlandığında Almanya açısından ortaya trajikomik bir tablo çıkmaktadır.³²

Trump yönetiminin 23 Şubat sürecinde AfD'ye neden destek verdiğine dair dört farklı görüş ortaya atılabilir. Birincisi, kendi de aşırılık yanlısı olan Trump yönetimi, genel itibarıyla Avrupa siyasetinde ideolojik olarak aşırı sağ partileri kendine daha yakın bulduğu için Almanya'da AfD'yi desteklemektedir.³³ Burada Alman merkez siyasetinin Donald Trump ile Kamala Harris arasındaki başkanlık yarışında Harris'ten, AfD'nin ise Trump'tan yana saf tuttuğu dikkate alınırsa Trump yönetiminin 23 Şubat öncesinde AfD'yi desteklemesinin arka planı daha iyi anlaşılabilir.³⁴ Nitekim Trump, yemin törenine Avrupa siyasetinde ön plana çıkan aşırı sağcı liderlerin çoğunu davet ederek onlarla yakın ilişkiye sahip olduğunu açıkça göstermiştir.³⁵ Bununla ilintili olarak ikincisi, Musk'ın açıkça ifade ettiği üzere Trump yönetimi; merkez partilerin enerji politikaları, göç meselesi, suç oranları ve inovasyon gibi konularda sergilediği yaklaşımları eleştirmekte ve bu konularda en gerçekçi çözümleri AfD'nin sunduğunu düşündüğü için bu partiye destek vermektedir.³⁶

Üçüncüsü; ABD, Almanya'nın Avrupa'daki hegemonyasını sınırlandırmak ve AB'nin jeopolitik özerkliğini zayıflatmak amacıyla AfD gibi içe dönük "ayrıkçı" partileri destekleyerek Almanya'nın iç siyasetinde istikrarsızlık yaratmayı hedeflemektedir. Dördüncüsü, yapılan araştırmalara göre konvansiyonel medya tarafından kendine karşı güvenlik duvarı örülen AfD yönetimi ve tabanı, sosyal medyada Facebook'tan ziyade Musk'ın sahibi olduğu X'i tercih etmektedir. Musk da aşırı sağcı kitlenin X'e desteğini karşılıksız bırakmama ve kendi platformunun kullanıcı tabanını genişletme adına AfD'ye alan açarak destek sunmaktadır.³⁷ Her hâlükârda Trump liderliğindeki ABD yönetiminin AfD'yi meşrulaştırmaya yönelik politikası Alman toplumunda karşılık bulmuş ve AfD önemli bir seçim başarısı elde etmiştir.

KOALİSYON SENARYOLARI

Mecliste oluşan yeni aritmetik dikkate alındığında hükûmetin kurulabilmesinin yolu mecburen koalisyondan geçmektedir. Hükûmeti kurabilecek iki büyük parti CDU/CSU ile SPD, AfD'nin yer aldığı bir koalisyonda bulunmayacaklarını zaten ilan etmişlerdi. Bu nedenle AfD'nin bulunduğu senaryoları tartışmanın manası yoktur. Azınlık hükûmeti senaryoları da bir kenara bırakıldığında en makul koalisyona senaryosu daha önce de kurulan CDU/CSU-SPD büyük koalisyonu (Große Koalition, GroKo) olacaktır. İki partinin toplam milletvekili sayısı 328 olduğu için bu hükûmet, Meclisten güvenoyu alarak göreve başlayabilir. CDU/CSU ve SPD büyük koalisyonu, Merkel Dönemi'nde de kurulduğu ve istikrarlı bir yönetim sergilediği için Almanya'da özellikle iş dünyası tarafından talep edilmektedir.

Friedrich Merz, seçim zaferinin ardından yaptığı açıklamada, nisan ortasına denk gelen Paskalya Yortusu'na kadar SPD ile koalisyona hükûmeti kurmaya açık olduğunu belirtmiştir.³⁸ Merz ayrıca muhtemel koalisyonun mümkünse sadece iki partiden ibaret olması gerektiğini belirtmiştir. SPD Eş Başkanı Lars Klingbeil ile SPD'nin yeniden şansölye adayı olarak gösterdiği Olaf Scholz ise seçim öncesinde CDU/CSU ile koalisyona yapma ihtimaline olumsuz yaklaştıklarını ifade etmiştir.³⁹ Ancak SPD, 23 Şubat'ta büyük bir hezimete uğradığı için CDU/CSU ile koalisyona yaparak hem hükûmette yer alma fırsatına sahip olabilir hem de seçimdeki hezimetin etkilerini bastırabilir.

SPD içinde farklı görüşler bulunsa da bir yandan içeride “istenmeyen adam” aşırı sağın vites yükselttiği diğer yandan dışarıda ABD ile ilişkilerinin sarsıldığı dönemde ülkenin istikbali için büyük koalisyonun yeniden kurulması kaçınılmazdır. Ayrıca merkez partilerin aşırılık yanlısı partilere karşı güç kaybettiği bir süreçte iki parti, başarılı bir performans sergileyebilirse seçmen tabanlarını yeniden bir araya getirebilir ve 2029 seçimlerine daha güçlü gidebilir. Yine de SPD’nin CDU/CSU ile ittifaka mesafeli yaklaşmasından ve her iki partinin kritik konu başlıklarında farklı önceliklere sahip olmasından ötürü koalisyon pazarlıkları uzun sürebilir.

Büyük koalisyon dışındaki koalisyon senaryolarının gerçekleşme ihtimali iki sebepten ötürü çok düşüktür. Birincisi, ideolojik farklılıklarla ilgilidir. Örneğin, CDU/CSU’nun Yeşiller ve Sol Parti ile bir koalisyon kurması, taraflar arasındaki ideolojik farklılıklar nedeniyle imkânsıza yakındır. İkincisi, Meclisteki sandalye dağılımıyla ilgilidir. Buna göre SPD, Yeşiller ve Sol Parti ittifak yapsa bile üçünün Meclisteki sandalye sayısı toplam 269’da kalmaktadır. Mesele bu çerçevede değerlendirildiğinde mantıklı görünen tek seçenek, CDU/CSU ve SPD arasında büyük koalisyonun yeniden kurulmasıdır. Bunun dışındaki her koalisyon ihtimali çok kırılğan olacağı için Alman siyasetini daha derin bir istikrarsızlığa sürükleyebilir ve yeni bir erken seçimin kapısını aralayabilir.

ABD VE NATO İLE İLİŞKİLER

23 Şubat seçimlerini müteakiben kurulacak yeni Alman hükûmetinin dış politikaya dair en önemli gündem maddelerinden biri, hiç şüphesiz ABD ile ilişkilerin seyri olacaktır. Sonda söylenmesi gerekeni başta söylemek gerekirse Birinci Trump Dönemi’nde yaşananlardan hareketle Alman kamuoyunda Almanya-ABD ilişkilerine dair kötümser bir atmosfer hâkimdir. Öyle ki Almanya’nın kamu yayın organı Deutsche Welle, Trump’ın yeniden seçilmesini Almanya için “kâbus” olarak nitelendirmiştir.⁴⁰ PEW’in 2022’de yaptığı bir araştırmaya göre Avrupa ülkelerinde en ABD yanlısı kamuoyuna sahip dördüncü ülke olan Almanya’daki bu karamsarlığın temel sebebi, Birinci Trump Dönemi’nde yaşanan olumsuz tecrübelerle ilgilidir.⁴¹ Zira hatırlanacağı üzere taraflar arasındaki ilişkiler, Trump’ın “Önce Amerika” (America First) sloganıyla izlediği korumacı anlayış nedeniyle ciddi zarar görmüştü. Buna dayanarak Alman kamuoyunda Trump’ın Almanya’da kurulacak yeni hükûmetin parti aidiyetlerine aldırış etmeden ikinci döneminde de şahin tutumuna devam edeceği görüşü hâkimdir.⁴²

Trump, birinci görev süresi boyunca ABD’nin sürekli yüksek seviyede dış ticaret açığı verdiği Almanya’yı hedef hâline getirmiştir. Almanya’nın savunma harcamalarına düşük bütçe ayırması sebebiyle her yıl dış ticaret fazlası vermesini “haksız rekabet” olarak değerlendiren Trump, Avrupa ülkelerinden ithal edilen otomobillere ek gümrük vergileri getirme tehdidinde bulunmuştur. Avrupa’nın en çok otomobil ihraç eden ülkeleri arasında Almanya’nın güçlü konumu dikkate alınırsa Trump, bu tür tehditlerle öncelikle Almanya’yı hedef almıştır. Bununla birlikte Trump, sık sık Almanya’nın NATO’ya yaptığı askerî ve finansal katkıların yetersiz olduğunu dile getirmiştir. Trump’ın transatlantik ilişkilere dair alışılmadık bir dil kullanması sebebiyle Berlin-Vaşington hattında gerilim 4 yıl yüksek kalmıştır. Trump’ın Mart 2017’de Şansölye Merkel ile Oval Ofiste yaptığı görüşme sırasında Merkel’in el sıkışma çağrısına inatla karşılık vermemesi, taraflar arasındaki siyasi gerilimin sembolü hâline gelmiştir.⁴³

Taraflar arasındaki gerilim, Demokrat Joe Biden'ın göreve gelmesiyle rahatlamışsa da Trump'ın ikinci kez başkan seçilmesiyle yeniden karamsar bir döneme girilmiştir. Öyle ki Trump, ikinci görev dönemine başladıktan sonra korumacı ekonomi politikalarına devam etmiş; çelik ve alüminyum ithalatına %25 oranında gümrük vergisi uygulanmasına karar vermiştir.⁴⁴ Şansölye Scholz, bu karara tepkisini "Ticaret savaşları her iki tarafa zarar verir. ABD bize başka seçenek bırakmazsa AB ülkeleri olarak buna hep birlikte karşılık vereceğiz. 450 milyon nüfusla dünyanın en büyük pazarı olarak bunu yapabilecek güçteyiz." açıklamasıyla göstermiştir.⁴⁵ Burada dikkat çekici bir konu olarak Tablo 3'e bakıldığında Trump'ın görevi bıraktığı 2021'de ABD'nin Almanya ile ticaretindeki 69,3 milyar dolarlık açığın 2024'te 84,8 milyar dolara yükseldiği görülmektedir. Taraflar arasındaki ticaret hacminin artışına paralel olarak ABD'nin Almanya'yla ticaretindeki açık da artmıştır. Sürekli büyüyen dış ticaret açığını ABD ekonomisi için tehdit olarak gören Trump'ın, dolayısıyla yeni dönemde Almanya'dan yapılan ithalatın kısıtlanmasına yönelik çok daha sert adımlar atması beklenmektedir. Resesyon tehlikesiyle karşı karşıya olan Alman ekonomisini yıpratacak bu senaryoya karşı alınacak tedbirler, Almanya'da yeni kurulacak hükûmetin öncelikleri arasında yer alacaktır.

Tablo 3: Almanya-ABD Ticareti (milyar dolar)⁴⁶

Yıllar	Almanya'nın ABD'den İthalatı	Almanya'nın ABD'ye İhracatı	Ticaret Hacmi	Ticaret Dengesi
2024	75,6	160,4	236	84,8
2023	76,6	159,2	235,8	82,6
2022	72,8	146,6	219,4	73,8
2021	65,3	134,6	199,9	69,3
2020	58	114,8	172,8	56,8
2019	60,4	127,4	187,8	67
2018	57,7	125,7	183,4	68
2017	53,9	117,5	171,4	63,6

Rasyonel bir değerlendirmeye Almanya'nın, sahip olduğu görece kısıtlı güç nedeniyle ABD'ye karşı tek başına ekonomik bir mücadele vermesi ve sert yaptırımlar uygulaması mümkün değildir. Yeni hükûmetin bu konuda muhtemelen atabileceği en sert adım, diğer AB ülkeleriyle birlikte hareket ederek mütekabiliyet ilkesi uyarınca ABD'ye karşı müşterek bir yaptırım mekanizması geliştirmek olur. Yani gerek Almanya gerekse diğer AB üyesi ülkeler açısından ABD'nin Avrupa pazarında hâkim olduğu malların ithalatına aynı oranda kısıtlama getirmekten başka bir yol bulunmamaktadır. Burada Almanya açısından ABD ile ikili ticaret hacminin 2024'te 236 milyar dolara ulaştığını göz ardı etmemek gerekir. Ayrıca Almanya'nın en büyük ticaret ortağının ABD ve ABD'nin en büyük dördüncü ticaret ortağının Almanya olduğu unutulmamalıdır.⁴⁷ Dolayısıyla tehdit ve risklere rağmen iki ülke arasında yüksek

seviyeli bir ticaret söz konusudur. Almanya için ABD ve ABD için Almanya pazarı kaybedilemeyecek kadar büyük bir öneme sahip olduğundan taraflar ticaret savaşının dozunu dengede tutmak mecburiyetindedir. Aksi takdirde gerilimi tırmandırabilecek yeni adımlar, her iki ülke ekonomisi için daha fazla maliyet doğuracaktır. Bundan en fazla faydayı ise ortak tehdit olarak görülen Çin sağlayacaktır.

Ekonomik ilişkilere paralel olarak Almanya-ABD arasındaki siyasi ilişkileri de zorlu bir sınama beklemektedir. Bunun ilk emaresi, ABD hükümet temsilcilerinin seçimden önce AfD'ye verdikleri destekte görülmüştür. Buradan hareketle Almanya açısından karşılıklı güven duygusunun sürekli zedelendiği bir ortamda Trump yönetimiyle ilişkilerin siyasi açıdan da sıkı bir sınımadan geçeceğine şüphe yoktur. Trump'ın geri dönüşüyle Almanya-ABD ilişkilerini zorlu bir süreç beklese de iki ülkenin stratejik bir yol ayrımına girmesi mümkün değildir. Zira Almanya açısından devlet geleneğinde ABD ve İsrail'le ilişkilerin günlük siyasi mülahazaların dışında olduğu unutulmamalıdır. Diğer bir ifadeyle Almanya'da ABD'ye olan bağlılık ve İsrail'e kayıtsız şartsız destek, tartışmaya kapalı konulardır.⁴⁸ ABD'yle ilişkiler açısından "mecburiyet" ve İsrail'le ilişkiler açısından "sorumluluk" olarak görülen bu devlet politikası nedeniyle Almanya'nın ABD yörüngesinden çıkması ve ABD'yi dengeleme amacıyla bir başka büyük güçle yakınlaşması söz konusu değildir.

Bir ast-üst ya da bağımsız-bağımlı değişken ilişkisini andıran ABD-Almanya ilişki biçiminin yansımaları yakın zamanda birçok kez görülmüştür. Örneğin Trump, İran'a yönelik nükleer yaptırımların yeniden uygulanmasına dair karar aldığı anda Almanya, bu ülkede kısa zamanda elde ettiği ticari kazanımları kaybetmeme adına yaptırımlara dâhil olmamak için çaba göstermiş ancak Vaşington'un artan baskısı nedeniyle diğer Avrupa ülkeleriyle yaptırımlara taraf olmak zorunda kalmıştır.⁴⁹ Benzer şekilde Almanya, Rusya-Ukrayna Savaşı başladıktan sonra Rusya'ya olan enerji bağımlılığı nedeniyle Moskova'ya yaptırımlar konusunda yavaş davranmış ancak yine Vaşington'dan gelen baskı nedeniyle yaptırımlara dâhil olmuştur.⁵⁰ Yakın zamanda cereyan eden bu iki örnek, Almanya'nın ABD hegemonyasına hâlâ boyun eğdiğini ve kendi çıkarlarına aykırı olsa bile stratejik konularda ABD'den ayrı bir politika izleyemediğini ortaya koymaktadır.

Öte yandan NATO, İkinci Dünya Savaşı sonrasında mecburen Batı kampına dâhil olan Almanya'nın ulusal güvenlik mimarisinde hâlâ temel sütunu oluşturmaktadır. Ancak bilindiği üzere Trump, ilk görev süresi boyunca NATO üyesi ülkelerin ABD üzerindeki ağır yükü paylaşmalarını istemiştir. Trump, bu çerçevede üye ülkelerin gayrisafi millî hasıllarının en az %2'sini savunma harcamalarına pay etmeleri konusunda ısrarcı olmuş ve bu kriteri sağlayamayan Almanya gibi ülkeleri sert bir üslupla eleştirmiştir. Ayrıca Trump, Almanya'nın Rusya ile enerji alanındaki iş birliklerini ve Kuzey Akım 2 Doğal Gaz Boru Hattı Projesi'ne verdiği desteği NATO'nun değerlerine ters bir yaklaşım olarak değerlendirmiştir. NATO konusunda ABD ile sorun yaşamak istemeyen Almanya, kısa süre içerisinde bu kriteri sağlar hâle gelmiş ve 2024 itibarıyla gayrisafi millî hasıllarının %2,12'sini savunma harcamalarına ayırmıştır.⁵¹

Almanya açısından savunma harcamalarındaki gelişme iyimser gibi görünse de Trump'ın ikinci görev dönemine NATO üyeleri için "%2'yi %5 yapın." çağrısıyla başladığını unutmamak gerekir. Trump'ın Avrupa'ya uyguladığı şok tedavisinden rahatsızlığını dile getiren Şansölye Scholz ise bu çağrıya "çok masraflı" olması nedeniyle tepki göstermiş ve sadece kendi iktidarı döneminde savunma harcamalarını

iki kat artırdıklarını ve bunun yeterli olduğunu belirtmiştir.⁵² 2024 itibarıyla ABD dâhil olmak üzere NATO içerisinde %5 kriterini sağlayan herhangi bir üye ülke bulunmamaktadır.⁵³ Trump'ın %5'te ısrarcı olması hâlinde Almanya'nın ve diğer Avrupa ülkelerinin bu ısrara karşı ne kadar direnç gösterebileceklerini tahmin etmek pek mümkün değildir.

Bununla birlikte Almanya, Trump'ın ikinci döneminde NATO içindeki sorumluluğunu yerine getirirken kendi güvenliğini sağlamak için AB üyesi ülkelerle otonom adımlar atmayı ihmal etmeyecektir. Öyle ki Alman siyasetinde en ABD yanlısı siyasetçi olarak görülen müstakbel Şansölye Merz bile bu duruşundan taviz vermek durumunda kalmıştır.⁵⁴ Merz, seçim sonuçlarının açıklanmasını müteakiben yaptığı ilk açıklamada, konuyla ilgili şunları söyleyerek çarpıcı bir çıkış yapmıştır: "Mutlak önceliğim Avrupa'yı güçlendirmek olacak. Böylece ABD'den bağımsızlığımızı elde edebiliriz."⁵⁵ Bu çerçevede Merz'in başkanlığında kurulması beklenen yeni koalisyon hükûmetinin Almanya'nın bireysel ve/veya kolektif savunma kabiliyetini artırma amacıyla Alman savunma sanayisine yeni yatırımların önünü açması ve Yapılandırılmış Daimî İş Birliği (PESCO) şemsiyesi altında yeni inisiyatifler alması beklenmektedir. Yine de Rusya-Ukrayna Savaşı kaynaklı güvenlik risklerinin devam ettiği ve Avrupa'nın kendi güvenliğini sağlayabilecek müşterek siyasi iradeden ve yeterli askerî güçten yoksun olduğu bir dönemde Berlin'in bir süre daha geleneksel müttefiki ABD'nin peşine takılmaktan başka "güvenli" bir yolu bulunmamaktadır.

Şansölye Scholz da yukarıdaki paragrafta dikkat çekilen iki hususla ilgili 14 Şubat 2025 tarihindeki konuşmasında şunları dile getirmiştir: "Almanya, bundan sonra hem kendi güvenliğine hem de NATO'nun güvenliğine daha fazla yatırım yapacak... Bunların tamamı Rusya'nın Avrupa'da bize saldırmasını engellemek için yapılıyor."⁵⁶ Reel politik yaklaşımın somut bir örneği olan bu açıklama göstermektedir ki genelde Avrupa ve özelde Almanya açısından Rus tehdidi cari bir tehdittir. Almanya, olası bir Rus saldırısına karşı tek başına kendini koruyabilecek kapasiteye sahip olmadığı için bu tehditle mücadele konusunda hâlâ NATO'ya ve dolayısıyla ABD'ye bağımlıdır. Bu nedenle Berlin, stratejik özerkliğini kazanana kadar bir müddet daha ABD'nin yörüngesinde kalmaya devam edecektir.

RUSYA-UKRAYNA SAVAŞI

23 Şubat sonrasında kurulacak yeni hükûmetin güvenlik ve dış politika alanındaki ajandasında yer alan acil konuların başında Rusya-Ukrayna Savaşı gelmektedir. 3 yılı geride bırakan savaştan en fazla etkilenen Avrupa ülkesi Almanya olmuştur. Bir yandan ülkedeki "Rusya bize de mi saldıracak?" kaygısı yeniden tetiklenmiş ve bu sebeple Almanya, Ukrayna'ya en fazla askerî yardımda bulunan AB ülkesi olmuştur.⁵⁷ Diğer yandan Almanya, ABD ve AB öncülüğünde Rusya'ya uygulanan ambargonun parçası olduğu için Rusya'dan enerji kaynağı ithal edemez hâle gelmiştir.

Enerji arzında yaşanan sorunlar, Alman sanayisini ve hane halklarını çıkmaza sürüklemiştir. Özellikle enerji konusunda Almanya'yı hazırlıksız yakalayan savaş, 3 yılın ardından Berlin'e 100 ila 200 milyar avro arasında bir maliyet doğurmuştur.⁵⁸ Dolayısıyla savaşın ivedilikle sonuçlanması, diğer Avrupa ülkelerinden daha fazla Almanya'yı ilgilendirmektedir. Nitekim 23 Şubat öncesinde CDU/CSU ve SPD

yönetimleri, yaptıkları değerlendirmelerde savaş sona erene kadar Ukrayna'ya verilen desteğin devam edeceğini ancak savaşın bir an evvel sonuçlanmasının daha önemli olduğunu vurgulamıştır. Bu nedenle yeni hükümeti birlikte inşa etmesi beklenen partiler, savaşın sonlandırılması ve bunun için gereken diplomatik adımların atılması konusunda hemfikirlerdir.

Transatlantik ilişkiler çerçevesinde Almanya'nın stratejik hareket alanı NATO üyeliği ve Avrupa güvenlik mimarisiyle sınırlıdır. Zira Almanya, normatif bir aktör olarak AB içinde önemli bir yere sahip olsa da askerî caydırıcılık ve jeopolitik manevra kabiliyeti açısından yapısal kısıtlamalara sahiptir. Buna göre ABD ve Avrupa ülkeleri arasındaki transatlantik ilişkilerde ABD'nin rolü baskın olduğu için ABD'nin dış politika yönelimleri doğrudan Almanya'yı etkilemektedir. Nitekim Trump yönetimi, göreve gelir gelmez savaşın bir an evvel sona erdirilmesi yönünde yeni bir parametre ortaya koymuş ve doğrudan Rusya ile müzakereleri önceleyen bir yaklaşım benimsemiştir. Bu nedenle Almanya ve diğer Avrupa ülkeleri, uluslararası sistemin başat gücüyle aralarındaki asimetrik güç ilişkileri nedeniyle ABD'nin peşine takılmak ve savaş sonrası güvenlik düzenlemeleri konusunda Vaşington'un Moskova'yla çizeceği yol haritasına sadık kalmak zorundadır. Kısacası yeni Alman hükümeti, Rusya-Ukrayna Savaşı konusunda pasif bir yaklaşımla bekle-gör politikası izleyecektir.

AB'NİN GELECEĞİNDE ALMANYA'NIN ROLÜ

Almanya'da kurulacak yeni hükümetin ajandasında yer alacak stratejik konu başlıklarından bir diğeri AB'nin geleceğidir. Öncelikle genişleme yani yeni üyelerin kabulü konusuna değinmek gerekir. Bilindiği üzere AB, en son 2013'te Hırvatistan'ın katılımıyla genişleyerek 28 üyeye ulaştı. Ancak Birleşik Krallık'ın 3 yıl sonra gerçekleştirdiği referandumla AB'den ayrılma kararı alması üzerine bu sayı 27'ye düştü. Böylece AB siyasi tarihinde ilk kez daralarak önemli bir itibar kaybı yaşadı. Bununla birlikte AB gerek yeni bir üyeyi hazmedebilecek durumda olmaması gerekse genişleme konusunda üye ülkeler arasında mevcut olan ihtilaflar nedeniyle Karadağ dışındaki aday ülkelere kesin üyelik taahhüdünde bulunamamaktadır.

AB, siyasi ve ekonomik bütünleşme yolunda bugüne kadar önemli mesafeler katetmesine rağmen bu sürecin nasıl devam edeceği sorusuna makul bir cevap verememektedir. Yani üye ülkelerin kendi içlerinde daha fazla bütünleşmesi, derinleşmesi ve en önemlisi ilk günden beri gündemde olan "federal Avrupa" projesinin gerçekleşmesi yolunda istenen seviyeye ulaşılmamıştır. Bu nedenle 1951'de Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu ile bütünleşme sürecine başlayan AB, günümüzde siyasi açıdan tam manasıyla patinaj çekmektedir. AB'nin genişleme ve derinleşme politikalarında yaşadığı sorunların aşılması içinse Almanya ve Fransa'nın geçmişte olduğu gibi yeniden birlikte inisiyatif alması gerekmektedir. Zira AB'nin kurulmasına giden süreç, aslında bu iki ülke arasındaki tarihî rekabetin dizginlenmesi üzerine inşa edilmiştir. **Sahip oldukları siyasi ve ekonomik güç nedeniyle ilk günden beri AB'yi domine eden Almanya ve Fransa'nın destek vermediği hiçbir proje başarıya ulaşamamıştır.** Bundan dolayı Avrupa'daki istikrarın korunmasında özel rol oynayan Franko-German ortaklığının AB'nin geleceği adına ufuk açıcı yeni projeler üretmesi kaçınılmazdır.

23 Şubat seçimleri sonrasında Almanya'da hükûmeti kurabilecek iki büyük partinin programlarına bakıldığında, AB'nin genişlemesi ve derinleşmesi konularına farklı önceliklerle yaklaştıkları görülmektedir. CDU/CSU, geleneksel olarak AB'nin istikrarını ve mevcut yapısını koruma eğiliminde olduğu için genişleme konusunda nispeten temkinli davranmaktadır. Ancak bu durum, CDU/CSU'nun AB'nin genişlemesine karşı olduğu anlamına gelmemektedir. **Parti, Türkiye gibi AB'nin siyasi ve ekonomik yapısını kökten etkileyecek aday ülkeler yerine Batı Balkan ülkeleri gibi hazmedilmesi görece daha kolay olan aday ülkelerin üyeliğini öncelikli görmektedir.** Bunun yanı sıra CDU/CSU; AB'nin derinleşme konusunda yalnızca iç pazarın güçlendirilmesi, enerji ve sermaye birliklerinin tamamlanması, iklim politikaları, dış ticaret ve göç gibi stratejik konulara odaklanmasını savunmaktadır. CDU/CSU, gereksiz gördüğü yetki alanlarının AB'den üye devletlere devredilmesini ve yerellik ilkesine (Subsidiarität) daha fazla önem verilmesini önermektedir. Ayrıca AB kurumlarından bürokrasinin azaltılması ve bu kurumların çalışma yöntemlerinin reforme edilmesi gerektiğini düşünmektedir.⁵⁹

SPD'nin seçim manifestosuna bakıldığında, daha ilerlemeci bir tutum sergileyerek genişleme ve derinleşme süreçlerini desteklediği görülmektedir. Genişlemenin AB'nin küresel etkisini artıracığına inanan SPD özellikle Balkan ülkelerinin üyelik süreçlerinin hızlandırılmasını ve AB'nin demokratik değerlerinin genişletilmesini önermektedir. Bununla birlikte AB'nin dış politika ve savunma alanlarında daha güçlü bir aktör olmasını savunmaktadır. Bu bağlamda Avrupa'nın küresel düzeyde tek bir ses olarak hareket etmesi gerektiğini vurgulayan parti; müşterek savunma projelerinin güçlendirilmesini, Avrupa'daki savunma sanayisinin desteklenmesini ve silah ihracatı politikalarının geliştirilmesini önermektedir. SPD ayrıca Almanya, Fransa ve Polonya'nın yer aldığı Weimar Üçgeni'ni AB içindeki iş birliğinin ana motoru olarak kullanmayı hedeflemektedir. SPD'nin, AB Konseyinde oy birliği ilkesinin kaldırılmasını istemesi ise AB'nin siyasi yapısını etkilemeye yönelik stratejik bir öneridir.⁶⁰

Bunlardan hareketle Almanya'nın sahip olduğu tarihî ve siyasi sorumluluklar nedeniyle yeni hükûmeti, AB'nin genişlemesi ve derinleşmesi konularında zorlu bir sürecin beklediği ortadadır. Almanya açısından istikrarlı bir dönemi beraberinde getireceği düşünülen büyük koalisyonun kurulması durumunda yeni hükûmetin AB politikalarında daha güçlü ve kararlı adımlar atması kolaylaşabilir. Zira büyük koalisyon, her iki partinin de önceliklerini dengeleyerek AB'nin genişleme ve derinleşme süreçlerinde daha etkin bir rol oynamasını sağlayabilir. Diğer bir ifadeyle CDU/CSU'nun ve SPD'nin genişlemeye ve derinleşmeye dair yaklaşımlarının rasyonel şekilde mezcedilmesi, AB'nin süregelen tıkanıklıklarının aşmada önemli katkılar sunabilir.

Almanya'nın önümüzdeki süreçte genişleme politikası açısından siyasi hazmı kolay Batı Balkan ülkelerinin üyelik süreçlerine öncelik vermesi beklenmektedir. Bu bağlamda hemen dikkat çekmek gerekir ki geçen yıl AB Konseyi, Karadağ'ın üyelik müzakerelerinde son aşamaya geçmeye hazır olduğunu teyit etmiş, Avrupa Parlamentosu Karadağ'ı "üyelik yolunda önde gelen aday ülke" olarak nitelendirmiş ve AB Komisyonu, Karadağ'ın 2028'de üye olması yolunda hiçbir engelin bulunmadığını açıklamıştır.⁶¹ Şansölye Scholz da Nisan 2024'te Karadağ Başbakanı Milojo Spajic ile yaptığı görüşmede Almanya olarak Karadağ'ın üyeliğine destek verdiklerini ve sürecin 4 yıl içinde tamamlanmasının gerçekçi olduğunu belirtmiştir.⁶² Tüm bunlar dikkate alındığında, yeni kurulacak Alman hükûmeti açısından genişlemeyle ilgili olarak Karadağ'ın AB'ye kabul sürecinin tamamlanması öncelikli konu olacaktır.

Derinleşme politikası bağlamında ise Almanya'nın AB'yi savunma alanında daha bütünleşik bir yapıya kavuşturabilmek için özellikle Fransa ile hareket etmesi söz konusudur. Aslında Berlin açısından bu mesele politik bir tercih olmaktan çıkmış ve zorunluluk hâline gelmiştir. Zira Rusya'nın Avrupa üzerindeki artan askerî ve siyasi etkisi, Almanya açısından AB içerisindeki kolektif savunma ve güvenlik politikalarına yönelik farkındalığı tahkim etmiştir. Buna ek olarak ABD'nin Avrupa üzerindeki NATO şemsiyesini zayıflatmaya yönelik söylem ve eylemleri, Almanya'yı kaygılandırmakta ve AB içindeki müşterek savunma politikalarına daha fazla ağırlık vermesine neden olmaktadır. Bir diğer ifadeyle Trump'ın ilk döneminde başlayan, Biden yönetimiyle belirli ölçüde devam eden "Avrupa'nın kendi güvenliğini sağlamasının vakti geldi." yönündeki ABD yaklaşımı, Berlin açısından AB'nin savunma alanında derinleşmesini kaçınılmaz hâle getirmektedir.

Buradan referansla Almanya'da yeni kurulacak hükûmet, AB'yi savunma alanında ABD'den ve NATO'dan daha bağımsız bir aktör hâline getirebilmek ve AB'nin savunma kapasitesini geliştirebilmek için bu konuda eskiden beri istekli olan Fransa'yla ortak projeler geliştirme yoluna gidecektir. Aslında **müstakbel Şansölye Merz, seçimden önce yaptığı bir açıklamada Fransa'nın sahip olduğu nükleer silahların ortak yönetimini önermiş ve Fransa'nın nükleer silahlarının Avrupalılaştırılması fikrine sıcak baktığını belirtmiştir.**⁶³ Realist bir yaklaşımla Fransa'nın, potansiyel düşmanlarına karşı kullanabileceği en etkili caydırıcı enstrüman konumundaki nükleer silahları diğer Avrupa ülkeleriyle paylaşması düşük bir ihtimaldir.⁶⁴ Yine de İkinci Dünya Savaşı sonrasında Avrupa ülkeleri arasında geçmişte savaflara neden olan kömür ve çeliği birlikte kurma fikrinin o dönemin şartları itibarıyla oldukça yenilikçi bir fikir olduğu dikkate alınır **Almanya ve Fransa'nın nükleer silahlar konusunda benzer bir iş birliğine gitmesi, Avrupa'nın güvenlik mimarisini yeniden şekillendireceği gibi Avrupa'nın bütünleşmesine de yeni bir boyut katacaktır.**

TÜRKİYE İLE İLİŞKİLER

Almanya'da kurulacak yeni hükûmetin ajandasında yer alacak bir diğer önemli konu Türkiye ile ilişkiler olacaktır. İki ülke arasındaki köklü siyasi ve ticari ilişkilerin yanı sıra Almanya'daki 3,5 milyonluk Türk diasporası, Türkiye-Almanya ilişkilerini oldukça hareketli tutmaktadır. 23 Şubat seçimleri sonrasında ikili ilişkilerinin geleceği, ekonomi politik bağlamda önemli bir tartışma konusu olarak öne çıkacaktır. Burada hemen ifade etmek gerekir ki Almanya'da hangi parti öncülüğünde koalisyon hükûmeti kurulursa kurulsun Türkiye ile siyasi ilişkilerde kayda değer bir ilerleme sağlanması beklenmemektedir. Bunun başlıca nedenlerinden biri, Almanya'nın terör örgütleri konusunda devlet politikası olarak kanıksadığı yaklaşımlardır. Örneğin Almanya'nın PKK ve FETÖ'ye yönelik izlediği politika, hükûmetlerden bağımsız olarak şekillenmiş ve devlet politikası olarak kurumsallaşmıştır.⁶⁵ Dolayısıyla **Ankara'nın Berlin'le ilişkilerinde bir tehdit olarak algıladığı bu konuyla ilgili yeni hükûmetin yeni dönemde müspet bir adım atması pek mümkün değildir.** Nitekim 2021 seçimlerinden sonra Türkiye-Almanya ilişkilerinin geleceğiyle ilgili yapılan analizlerde benzer tespitler yapılmış ve iki ülkenin PKK ve FETÖ konusunda uzun bir süre daha sorun yaşamaya devam edeceği vurgulanmıştır.⁶⁶

Kurumsal olarak AB'nin ve bireysel olarak bazı üye ülkelerin siyasi saiklerle izledikleri politikalar nedeniyle Türkiye'nin AB üyelik süreci fiilen durmuş vaziyettedir. Bunun başlıca aktörlerinden biri, hiç şüphesiz Almanya olmuştur. Zira Almanya, SPD'li Şansölye Gerhard Schröder'in görevi bıraktığı ve CDU/CSU'lu Angela Merkel'in göreve geldiği 2005'ten bu yana Türkiye'nin tam üyeliğini desteklemek yerine imtiyazlı ortaklık (Privilegierte Partnerschaft) modelini savunmaktadır. Bu nedenle CDU/CSU önderliğinde kurulması beklenen yeni hükûmetin bu politikayı sürdüreceği ve Türkiye'nin AB üyeliği konusunda müspet bir adım atmayacağı beklentisi hâkimdir. SPD, söylem itibarıyla Türkiye'nin AB üyeliği konusunda daha ılımlı bir yaklaşım sergilese de ilişkilerdeki yanlış algılar ve yapısal engeller nedeniyle bu konuda gündem değiştirici bir adım atması beklenmemelidir.

Siyasi ilişkiler, belirli yapısal sınırlarla kısıtlanmış olsa da ekonomik ilişkiler, karşılıklı çıkar temelli güçlü bir zemine dayanmaktadır. Son yıllardaki veriler, ekonomik bağların iki ülke açısından da stratejik önem taşıdığını göstermektedir. Örneğin, günümüzde Türkiye'de yaklaşık 8 bin Alman firmasının yatırımı bulunurken Almanya'da ise 80 bin Türk işletmesi faaliyet göstermektedir.⁶⁷ Aynı şekilde 2024 yılına dair ticaret verileri incelendiğinde, Almanya'nın Türkiye'nin en büyük ihracat pazarı konumunda olduğu ve en fazla ithalat yaptığı üçüncü ülke olduğu görülmektedir.⁶⁸ Bu durum, ekonomik ilişkilerin güçlü ve karşılıklı ekonomik bağımlılığın mevcut olduğunu göstermektedir.

Tablo 4'e göre 2024 itibarıyla Almanya'nın Türkiye'den ithalatı 20,4 milyar dolar, Türkiye'ye ihracatı ise 27 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir. Böylece toplam ticaret hacmi 47,4 milyara ulaşmıştır. İkili ticaret hacminin sürekli Almanya'nın lehine olması ve Türkiye açısından belirgin bir ticaret dengesizliğinin devam etmesi dikkat çekicidir. Ancak ticari dengesizlik konusunda devasa denebilecek bir fark olmadığı için tek taraflı bir bağımlılıktan bahsetmek mümkün değildir. Almanya'nın sahip olduğu ekonomik büyüklük ile her yıl dış ticaret fazlası veren bir ülke olduğu dikkate alınırsa bu durum normal görülebilir.⁶⁹

Tablo 4: Almanya-Türkiye Ticareti (milyar dolar)⁷⁰

Yıllar	Almanya'nın Türkiye'den İthalatı	Almanya'nın Türkiye'ye İhracatı	Ticaret Hacmi	Ticaret Dengesi
2024	20,4	27	47,4	6,6
2023	21	28,6	49,6	7,6
2022	21,1	24	45,1	2,9
2021	19,3	21,7	41	2,4
2020	15,9	21,7	37,6	5,8
2019	16,6	19,2	35,8	2,6
2018	17,3	21,5	38,8	4,2
2017	16,3	22,2	38,5	5,9

Almanya açısından ABD ile yoğunlaşan ticaret savaşları ve Çin ile derinleşen ekonomik rekabetin yaşandığı bir dönemde; Türkiye gibi siyasi istikrarını koruyan, Almanya ile ilişkilerini güçlendirmeye çalışan, ekonomik açıdan büyüyen ve ikiz dönüşüme hızla uyum sağlayan bir ülkeyle ekonomik iş birliklerini güçlendirmek, stratejik bir gereklilik hâline gelmiştir. Daha açık bir ifadeyle ABD ve Çin gibi iki büyük küresel güçle ticari rekabet içinde olan Almanya'nın, ekonomik ölçeği ne olursa olsun, Türkiye dâhil olmak üzere herhangi bir pazarı kaybetme lüksü bulunmamaktadır.

Türkiye, Rusya-Ukrayna Savaşı gibi küresel kriz anlarında etkin rol oynayabilen bir aktör olarak Almanya açısından daha fazla önem kazanmıştır. Nitekim gerek Merz'in gerekse Scholz'un seçimden önce yaptıkları açıklamalarda Türkiye ile iş birliğinin artırılmasına dair görüşlere yer vermesi, bu yönde bir iradenin varlığına işaret etmektedir.⁷¹ Yeni Alman hükûmetinin bu yaklaşımı somut politikalara dönüştürerek Türkiye ile ilişkilerde yeni bir dönemi başlatması, iki ülkenin çıkarına olduğu gibi Avrupa'nın güvenlik ve istikrarına da katkı sağlayacaktır.

Almanya'nın Suriye ile uzun vadede daha güçlü ilişkiler kurma yönündeki stratejik hedefi göz önünde bulundurulduğunda, bu sürecin Türkiye olmadan ilerlemesi irrasyonel bir beklentidir. Türkiye, Suriye'deki yeni hükûmetin de açıkça vurguladığı üzere Suriye'nin Esed zulmünden kurtulması ve bugünkü duruma gelebilmesi için her yönden en fazla sorumluluk üstlenen ülke olmuştur.⁷² Bu nedenle Suriye'ye dair Türkiye'nin denklemde olmadığı bir planın başarı şansı düşüktür. Yeni Alman hükûmetinin Türkiye ile ilişkilerde daha yapıcı ve iş birliğine dayalı bir yaklaşım benimsemesi, her iki ülkenin de güvenlik ve ekonomik çıkarları açısından kritik öneme sahiptir. Burada, Almanya Cumhurbaşkanı Steinmeier'in Şubat 2025'te Ankara'ya Suriye konulu bir ziyaret gerçekleştirdiğini ve Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan ile yaptığı basın toplantısında Türkiye'nin bölgedeki kalıcı barış ve istikrar açısından kilit aktör olduğunu vurguladığını hatırlatmakta yarar vardır.⁷³

2016-2019 döneminde Türkiye-Almanya ilişkilerinde yaşanan güvenlik odaklı gerilimlerin aşılması ve karşılıklı güven ortamının yeniden inşası elzemdir. Bu bağlamda Almanya'nın PKK ve FETÖ gibi örgütlere yönelik politikalarını gözden geçirmesi ve en azından haklarında kesinleşmiş kararlar bulunan örgüt üyelerinin iadesi konusunda adım atması, Türkiye nezdindeki müttefik algısını güçlendirecektir. **Almanya'nın AB ile Türkiye arasındaki Gümrük Birliği'nin güncellenmesi ve Türk vatandaşlarına vize serbestisi uygulanması konularında inisiyatif alması, ekonomik ve toplumsal ilişkilerin güçlenmesine katkı sağlayacaktır.**

ALMANYA'DAKİ TÜRK DİASPORASI

23 Şubat'ta 53 Türk kökenli aday, milletvekiliği için partilerin listesinde yer almıştır. Sonuçlara göre 7'si SPD, 7'si Sol Parti, 3'ü CDU/CSU ve 2'si Yeşillerden olmak üzere toplam 19 Türk kökenli aday Federal Meclise girebilmiştir.⁷⁴ 2021'deki seçimde 18 Türk kökenli adayın Meclise girdiği dikkate alınırsa bu sonuçlar öncelikle Almanya'daki Türk toplumunun siyasi temsiline az bir miktar da olsa arttığını göstermektedir.⁷⁵ Bununla birlikte sonuçlar, Türk kökenli siyasetçilerin sol partilerde daha fazla temsil edildiğini göstermektedir. Zira 19 adayın 3'ü hariç hepsi sol partilerden seçilmiştir.

Bu durum, sağ partilerin "yabancı" olarak algıladıkları göçmen kökenlilerin siyasal hayata katılımına ön açmadığı tezini güçlendirmekte ve Almanya özelinde Türk toplumunun kendi yaşam tarzına ve beklentilerine en uygun siyasi mecranın sol partiler olduğunu teyit etmektedir.

Türklerin Alman toplumundaki belirgin varlığı dikkate alınırca Meclise gönderilen 19 temsilci, bu toplumun taleplerinin yansıtılması noktasında yeterli değildir. Normal şartlarda 2029'da gerçekleşmesi planlanan genel seçime kadar bu sayının artırılması adına hem Türk diasporasına tabi siyasetçilerin daha atılgan bir tutum benimsemesi hem de siyasi partilerin bu konuda alan açıcı bir politika izlemesi elzemdir. Her hâlükârda Türk kökenlilerin Meclise 19 temsilci göndermesi, Alman siyasetine aktif katılımlarına ve bundan sonra Alman siyasetinde daha fazla görünür olmaya devam edeceklerine işarettir.

Almanya'da yaklaşık 3,5 milyonluk Türk diasporası açısından son derece önem arz eden konu, hiç şüphesiz aynı anda Alman ve Türk vatandaşlığına sahip olma imkânı veren çifte vatandaşlık hakkıdır. 27 Haziran 2024 tarihinde yani üçlü koalisyon döneminde yürürlüğe giren yeni Vatandaşlık Yasası, çifte vatandaşlık edinimini kolaylaştırmış ve özellikle Türk vatandaşlarının mevcut vatandaşlıklarından vazgeçmeden Alman vatandaşlığına geçmelerine olanak tanımıştır.⁷⁶ Almanya'daki Türkler açısından hassas olan bu konu, 2025 seçimlerinde de gündeme gelmiştir. Bu uygulamayı yeniden hayata geçiren ve Türk diasporasının sempatisini kazanan SPD'li Scholz, göreve devam etmesi hâlinde çifte vatandaşlık hakkının geri alınmayacağını vurgulamıştır.⁷⁷

CDU/CSU ise seçim sürecinde çifte vatandaşlık konusunda ikircikli bir tutum sergilemiştir. "Türk dostu" olarak bilinen CDU/CSU'nun eski şansölye adayı ve şu anda Federal Meclis Dışişleri Komisyonu üyesi olarak görev yapan Armin Laschet, seçimden önce verdiği bir demeçte, Türkler için çifte vatandaşlık konusunda bir değişiklik olmayacağını belirtmiştir.⁷⁸ Partinin şansölye adayı Merz ise tam tersine çifte vatandaşlık uygulamasının sınırlandırılması ve belirli durumlarda Alman vatandaşlığının iptal edilmesi gerektiğini dile getirmiştir.⁷⁹ Buradan anlaşıldığı üzere çifte vatandaşlık konusunda Merz, partinin muhafazakâr ve göç karşıtı tabanını konsolide etmeye çalışırken Laschet ise partinin göçmen kökenli seçmenler nezdinde daha fazla destek bulmasını amaçlamıştır. **CDU/CSU'nun çifte vatandaşlık konusundaki tutarsız politikası sadece Türk kökenlileri değil, genel olarak özellikle Müslüman aidiyete sahip göçmenler nezdinde güven kaybına yol açmış ve bu kitleyi SPD, Sol Parti ve BSW gibi sol partilere yöneltmiştir.** Nitekim konuyla ilgili yapılan bir araştırma, Almanya'daki Müslümanların yaklaşık %75'inin mezkûr üç partiye destek verdiğini göstermektedir.⁸⁰ Konuyla ilgili bir gelecek projeksiyonu yapıldığında, SPD'nin bulunmadığı bir koalisyon hükûmeti kurulursa çifte vatandaşlık konusunda menfi bir politik adım atılabilir ve Almanya'daki Türkler dâhil olmak üzere göçmen kökenliler vatandaşlık konusunda tercih yapmak zorunda bırakılabilir. Düşük bir olasılık gibi gözükse de AfD tehdidinin bir nebze bastırılabilmesi adına popülist bir yaklaşımla böyle bir adımın atılması imkânsız da değildir.

SONUÇ

SONUÇ

23 Şubat 2025 tarihinde gerçekleşen erken genel seçimler, Almanya'nın siyasi ve toplumsal yapısında derin kırılmalara ve dönüşümlere işaret etmektedir. Katılım oranının %83 gibi rekor denebilecek seviyeye ulaşması, seçmenlerin mevcut siyasi düzene yönelik artan tepkisini ve siyasal değişim beklentisini açıkça ortaya koymaktadır. Seçim sonuçları, Alman siyasal sisteminin geleneksel merkez partileri ile popülist ve aşırılık yanlısı aktörler arasındaki güç mücadelesinde yeni bir evreye girildiğini göstermektedir.

Merkez sağın lokomotifi CDU/CSU, beklendiği üzere seçimin kazananı olmuş ve %28,6'lık oy oranıyla birinci sırayı elde etmiştir. Ancak partinin tek başına hükûmet kuracak çoğunluğu sağlayamaması, Almanya'nın uzun yıllardır alışık olduğu koalisyon siyasetine olan bağımlılığını bir kez daha teyit etmiştir. En dikkat çekici gelişme ise aşırı sağcı AfD'nin %20,8 oy oranına ulaşarak sistem içi bir aktöre dönüşme sürecini hızlandırması olmuştur. Merkez solun kalesi olarak kabul edilen SPD ise tarihinin en büyük seçim yenilgilerinden birini yaşayarak %16,4'te kalmış ve Alman siyasetindeki meşruiyet krizini derinleştirmiştir.

Seçim sonuçlarının doğurduğu yeni siyasi aritmetik, Almanya'da yönetilebilir bir koalisyon hükûmetinin tesis edilmesini zorunlu kılmaktadır. Aşırı sağın kurumsal izolasyonunun sürdürülmesi yönündeki geniş mutabakat nedeniyle AfD'nin dâhil olduğu bir iktidar formülü siyasi realizmden uzaktır. Bu çerçevede CDU/CSU ve SPD arasında büyük koalisyonun yeniden tesis edilmesi, Almanya siyaseti kadar Avrupa siyaseti açısından da en rasyonel senaryo olarak öne çıkmaktadır.

Dış politika perspektifinden değerlendirildiğinde yeni kurulacak Alman hükûmeti, küresel güç dengesindeki değişimlere uyum sağlamak zorundadır. ABD'de Trump'ın yeniden seçilmesi, Berlin-Vaşington hattında gerilimi artıracak ve transatlantik ilişkilerde yeni kriz alanları yaratacaktır. Almanya'nın, NATO içindeki yük paylaşımı tartışmaları bağlamında ABD'nin artan baskılarına karşı nasıl bir strateji benimseyeceği kritik bir mesele olarak öne çıkmaktadır. Öte yandan Almanya'nın AB içindeki yönlendirici rolü, AB'nin genişleme ve derinleşme süreçleri açısından belirleyici olacaktır.

Sonuç olarak 23 Şubat'taki Almanya seçimleri sadece iç politikada değil, küresel siyaset açısından da uzun vadeli etkiler doğurabilecek stratejik bir dönüm noktasıdır. Siyasi sistemin istikrarını koruyabilmesi, merkez partilerin yeni bir politik vizyon inşa edip edememelerine bağlıdır. Aksi takdirde aşırılık yanlısı hareketlerin artan meşruiyeti, Almanya'da radikal bir dönüşümün kapılarını aralayabilir ve geleneksel değerlerin daha büyük hasar görmesine yol açabilir.

KAYNAKÇA

KAYNAKÇA

- ¹ "Germany, EU remain heavily dependent on imported fossil fuels", *Clean Energy Wire*, <https://www.cleanenergywire.org/factsheets/germanys-dependence-imported-fossil-fuels> [Erişim Tarihi: 17 şubat 2025].
- ² "Inflationsrate im Jahr 2022 bei +7,9 %", *Statistische Bundesamt*, https://www.destatis.de/DE/Presse/Pressemitteilungen/2023/01/PD23_022_611.html [Erişim Tarihi: 17 şubat 2025].
- ³ "Bei diesen Firmen sollen Jobs wegfallen", *Süueddeutsche Zeitung*, <https://www.sueddeutsche.de/wirtschaft/krise-stellenabbau-industrie-lux.YVfX8tozyvY7jZTtqsqsHd> [Erişim Tarihi: 17 şubat 2025].
- ⁴ "Zweites Nachtragshaushaltsgesetz 2021 ist wichtig", *Bundesverfassungsgericht*, <https://www.bundesverfassungsgericht.de/SharedDocs/Pressemitteilungen/DE/2023/bvg23-101.html> [Erişim Tarihi: 17 şubat 2025].
- ⁵ "German finance minister proposes rival economy plan, document shows", *Reuters*, <https://www.reuters.com/world/europe/german-finance-minister-proposes-rival-economy-plan-document-shows-2024-11-01/> [Erişim Tarihi: 17 şubat 2025].
- ⁶ "Lindners Kampfansage an die eigene Koalition", *Tagesschau*, <https://www.tagesschau.de/inland/innenpolitik/lindner-positionspapier-100.html> [Erişim Tarihi: 17 şubat 2025].
- ⁷ M. Erkut Ayyvaz, "Almanya'da 16 Aralık 2024 Güven Oylaması ve Erken Seçim Süreci", *SETA Analiz*, Aralık 2024, No.: 433, s. 8.
- ⁸ "394 Abgeordnete sprechen Bundeskanzler Scholz nicht das Vertrauen aus", *Deutscher Bundestag*, <https://www.bundestag.de/dokumente/textarchiv/2024/kw51-de-vertrauensfrage-1033624> [Erişim Tarihi: 17 şubat 2025].
- ⁹ "Bundespräsident legt Termin fest", *Die Bundesregierung*, <https://www.bundesregierung.de/breg-de/aktuelles/bundestagswahl-2025-2300332> [Erişim Tarihi: 17 şubat 2025].
- ¹⁰ "Politisches System", *Tatsachen über Deutschland*, <https://www.tatsachen-ueber-deutschland.de/de/politik-deutschland/politisches-system> [Erişim Tarihi: 17 şubat 2025].
- ¹¹ Ahmet Bülbül, "Almanya'da Koalisyon Hükümetleri: Günümüz Siyaseti İçin Ne Vadediyor?", *Dünya Siyaseti*, <https://dunyasiyaseti.com/icerik/almanya-da-koalisyon-hukümetleri-gunumuz-siyaseti-icin-ne-vadediyor.html> [Erişim Tarihi: 17 şubat 2025].
- ¹² Kadir Candan vd., *Dünyada Seçim Sistemleri*, TBMM Araştırma Hizmetleri Başkanlığı, 2020, Ankara, s. 82.
- ¹³ "Grundmandatsklausel", *Deutscher Bundestag*, <https://www.bundestag.de/services/glossar/glossar/G/grundmandatsklausel-974632> [Erişim Tarihi: 17 şubat 2025].
- ¹⁴ İhsan Yılmaz Bayraktarlı, "Federal Almanya Cumhuriyeti Seçim Sistemi", *Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 2017, 19(1), s. 145.
- ¹⁵ Kamil Fryark, "The game has new rules. Amendment to the electoral law for the Bundestag", *OSW*, <https://www.osw.waw.pl/en/publikacje/analyses/2023-03-22/game-has-new-rules-amendment-to-electoral-law-bundestag> [Erişim Tarihi: 17 şubat 2025].

- ¹⁶ "The 2023 Federal Elections Act is largely compatible with the Basic Law – only the 5% electoral threshold is currently unconstitutional, but it will continue to apply under certain conditions", *Bundesverfassungsgericht*, <https://www.bundesverfassungsgericht.de/SharedDocs/Pressemitteilungen/EN/2024/bvg24-064.html> [Erişim Tarihi: 17 Şubat 2025].
- ¹⁷ M. Erkut Ayvaz, "Almanya'da Erken Seçim Süreci", *Kriter*, Ocak 2025, Yıl: 9, Sayı: 97.
- ¹⁸ "2025 Bundestag election: number of candidates markedly down compared with 2021", *The Federal Returning Office*, https://www.bundeswahlleiterin.de/en/info/presse/mitteilungen/bundestagswahl-2025/13_25_wahlbewerber.html [Erişim Tarihi: 27 Şubat 2025].
- ¹⁹ "Wahlbeteiligung bei den Bundestagswahlen in Deutschland von 1949 bis 2021", *Statista*, <https://de.statista.com/statistik/daten/studie/2274/umfrage/entwicklung-der-wahlbeteiligung-bei-bundestagswahlen-seit-1949/> [Erişim Tarihi: 27 Şubat 2025].
- ²⁰ "Bundestag election 2021", *Die Bundeswahlleiterin*, <https://www.bundeswahlleiterin.de/en/bundestagswahlen/2021/ergebnisse/bund-99.html> [Erişim Tarihi: 17 Şubat 2025]; "2021 Federal parliament elections", *Fact about Germany*, <https://www.tatsachen-ueber-deutschland.de/en/politics-germany/bundestag-election-2021-results> [Erişim Tarihi: 17 Şubat 2025]; "Wahl zum 21. Deutschen Bundestag", *Die Bundeswahlleiterin*, <https://www.bundeswahlleiterin.de/bundeswahlleiter.html> [Erişim Tarihi: 24 Şubat 2025].
- ²¹ "So haben die Wahlkreise gestimmt", *ZDF*, <https://www.zdf.de/nachrichten/politik/deutschland/bundestagswahl-2025-ergebnis-deutschland-100.html> [Erişim Tarihi: 25 Şubat 2025].
- ²² "The Rise of Germany's Far-Right AfD", *Statista*, <https://www.statista.com/chart/33964/afds-share-of-the-vote-in-recent-and-upcoming-elections/> [Erişim Tarihi: 25 Şubat 2025]; "National Results, Germany", *European Parliament*, <https://results.elections.europa.eu/en/national-results/germany/2024-2029/> [Erişim Tarihi: 25 Şubat 2025].
- ²³ Muhterem Dilbirliği, "Avrupa Aşırı Sağının Görünüş Şekilleri: Almanya Örneği", *Liberal Düşünce Dergisi*, 2017, 86, ss. 145-168.
- ²⁴ "Almanya'da hükûmete olan güven kaybı aşırı sağcı AfD'nin yükselişine neden oluyor", *Anadolu Ajansı*, <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/almanyada-hukumete-olan-guven-kaybi-asiri-sagci-afd-nin-yukselisine-neden-oluyor/3263572> [Erişim Tarihi: 24 Şubat 2025].
- ²⁵ Cas Mudde vd., "Germany has swung to the right. What does that mean for the country – and Europe? Our panel responds", *The Guardian*, <https://www.theguardian.com/commentisfree/2025/feb/24/germany-election-results-swung-right-europe-panel-friedrich-merz-afd> [Erişim Tarihi: 25 Şubat 2025].
- ²⁶ "Almanya'da hükûmete olan güven kaybı aşırı sağcı AfD'nin yükselişine neden oluyor", *Anadolu Ajansı*, <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/almanyada-hukumete-olan-guven-kaybi-asiri-sagci-afd-nin-yukselisine-neden-oluyor/3263572> [Erişim Tarihi: 24 Şubat 2025].
- ²⁷ "German election results in maps and charts: how the country voted", *The Times*, <https://www.thetimes.com/world/europe/article/german-election-results-map-how-voted-l9pv8pv6t> [Erişim Tarihi: 17 Şubat 2025].
- ²⁸ "Musk mischt erneut im deutschen Wahlkampf mit", *Tagesschau*, <https://www.tagesschau.de/inland/bundestagswahl/parteien/musk-afd-wahlkampfshow-100.html> [Erişim Tarihi: 17 Şubat 2025].

- ²⁹ "Vance meets German far-right AfD leader amid election interference criticism", *Reuters*, <https://www.reuters.com/world/europe/berlin-says-vance-should-not-interfere-german-politics-2025-02-14/> [Erişim Tarihi: 17 şubat 2025].
- ³⁰ "Germany's Scholz slams American interference after US VP Vance's speech", *Le Monde*, https://www.lemonde.fr/en/international/article/2025/02/15/germany-s-scholz-slams-american-interference-after-us-vp-vance-s-speech_6738193_4.html [Erişim Tarihi: 17 şubat 2025].
- ³¹ Zeliha Eliaçık, "Almanya seçimlerine dış mşdahale: 'Yeni Amerika' yeni bir Almanya istiyor", *Anadolu Ajansı*, <https://www.aa.com.tr/tr/analiz/almanya-secimlerine-dis-mudahale-yeni-amerika-yeni-bir-almanya-istiyor/3449605> [Erişim Tarihi: 25 şubat 2025].
- ³² "Tşrkiye'deki Seçimlere Dış Mşdahaleler", *TAV*, <https://turkiyearastirmalari.org/wp-content/uploads/2024/03/Secimlere-Dis-Mudahale-2.pdf> [Erişim Tarihi: 25 şubat 2025].
- ³³ "Avrupa'da aşırı sağa Trump dopingi", *Anadolu Ajansı*, <https://www.aa.com.tr/tr/abd-baskanini-seciyor/-avrupada-asiri-saga-trump-dopingi/683518> [Erişim Tarihi: 25 şubat 2025].
- ³⁴ "Musk schaltet sich in deutschen Wahlkampf ein", *Tagesschau*, <https://www.tagesschau.de/ausland/amerika/musk-deutscher-wahlkampf-100.html> [Erişim Tarihi: 25 şubat 2025]; "AfD- und Unionspolitiker sind dabei", *Tagesschau*, <https://www.tagesschau.de/inland/innenpolitik/afd-union-amtseinfuehrung-trump-100.html> [Erişim Tarihi: 25 şubat 2025].
- ³⁵ "Trump's inauguration guest list dominated by far-right leaders", *Anadolu Agency*, <https://www.aa.com.tr/en/americas/trumps-inauguration-guest-list-dominated-by-far-right-leaders/3456275> [Erişim Tarihi: 25 şubat 2025].
- ³⁶ "Warum Elon Musk auf die AfD setzt – und warum er dabei irrt", *Welt*, <https://www.welt.de/debatte/kommentare/article254982012/Warum-Elon-Musk-auf-die-AfD-setzt-und-warum-er-dabei-irrt.html> [Erişim Tarihi: 25 şubat 2025].
- ³⁷ Zafer Meşe, "Almanya'da 2025 Federal Meclis Seçimleri: Kader Seçimi mi? Derin Bir Krizin Habercisi mi?", *SETA Perspektif*, şubat 2025, No.: 424, s. 3.
- ³⁸ "Merz: Koalitionsgespräche zwischen CDU und SPD sollen beginnen", *Euronews*, <https://de.euronews.com/my-europe/2025/02/24/merz-koalitionsgesprache-zwischen-cdu-und-spd-sollen-beginnen> [Erişim Tarihi: 24 şubat 2025].
- ³⁹ "Merz will noch heute mit Klingbeil sprechen", *Tagesschau*, <https://www.tagesschau.de/inland/bundestagswahl/reaktionen-104.html> [Erişim Tarihi: 24 şubat 2025].
- ⁴⁰ "Trump's election victory is a nightmare for Germany", *DW*, <https://www.dw.com/en/trumps-election-victory-is-a-nightmare-for-germany/a-70715626> [Erişim Tarihi: 17 şubat 2025].
- ⁴¹ Richard Wike vd., 2022, "International public opinion of the U.S. remains positive", *PEW Research*, <https://www.pewresearch.org/global/2022/06/22/international-public-opinion-of-the-u-s-remains-positive/> [Erişim Tarihi: 17 şubat 2025].
- ⁴² Diego von Lieres, "A Strategy Roadmap for German-US Relations After 2024", *Friedrich-Naumann-Stiftung*, <https://www.freiheit.org/north-america/strategy-roadmap-german-us-relations-after-2024> [Erişim Tarihi: 17 şubat 2025].

- ⁴³ "No Oval Office handshake between Trump, Merkel", *CNN Politics*, <https://edition.cnn.com/2017/03/17/politics/donald-trump-angela-merkel-handshake/index.html> [Erişim Tarihi: 17 Şubat 2025].
- ⁴⁴ "Trump says 25% tariffs on EU will be announced soon", *BBC News*, <https://www.bbc.com/news/articles/c05ml3q2gn7o> [Erişim Tarihi: 27 Şubat 2025].
- ⁴⁵ "EU will jointly retaliate if US imposes tariffs, Germany's Scholz warns Trump", *Anadolu Agency*, <https://www.aa.com.tr/en/americas/eu-will-jointly-retaliate-if-us-imposes-tariffs-germany-s-scholz-warns-trump/3478348> [Erişim Tarihi: 17 Şubat 2025].
- ⁴⁶ "Trade in goods with Germany", *US Census Bureau*, <https://www.census.gov/foreign-trade/balance/c4280.html> [Erişim Tarihi: 17 Şubat 2025].
- ⁴⁷ "Foreign trade", *Statistische Bundesamt*, https://www.destatis.de/EN/Themes/Economy/Foreign-Trade/_node.html [Erişim Tarihi: 27 Şubat 2025]; "Ranking of the top trading partners of the United States for trade goods in 2023, by import value", *Statista*, <https://www.statista.com/statistics/186601/ranking-of-the-largest-trading-partners-for-us-imports/> [Erişim Tarihi: 27 Şubat 2025].
- ⁴⁸ Ahmet Bülbül, "Almanya-İsrail İlişkileri: Holokost'tan Gazze Soykırımı Ortaklığın", *TAV Analiz*, <https://turkiyearastirmalari.org/2024/12/14/yayinlar/analiz/almanya-israil-iliskileri/> [Erişim Tarihi: 17 Şubat 2025].
- ⁴⁹ "Germany warns US Iran sanctions could cause 'chaos'", *Arab News*, <https://www.arabnews.com/node/1352936/amp> [Erişim Tarihi: 17 Şubat 2025].
- ⁵⁰ "Germany freezes Nord Stream 2 gas project as Ukraine crisis deepens", *Reuters*, <https://www.reuters.com/business/energy/germanys-scholz-halts-nord-stream-2-certification-2022-02-22/> [Erişim Tarihi: 17 Şubat 2025].
- ⁵¹ "Germany freezes Nord Stream 2 gas project as Ukraine crisis deepens", *Atlantic Council*, <https://www.atlanticcouncil.org/blogs/econographics/whos-at-2-percent-look-how-nato-allies-have-increased-their-defense-spending-since-russias-invasion-of-ukraine/> [Erişim Tarihi: 17 Şubat 2025].
- ⁵² "Trump'ın 'NATO'da savunma harcamalarını yüzde 5'e çıkarma isteği' tartışma konusu", *Anadolu Ajansı*, <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/trump-in-natoda-savunma-harcamalarini-yuzde-5-e-cikarma-istegi-tartisma-konusu/3454306> [Erişim Tarihi: 17 Şubat 2025].
- ⁵³ "Defense expenditures of NATO countries as a percentage of gross domestic product in 2024", *Statista*, <https://www.statista.com/statistics/584088/defense-expenditures-of-nato-countries/> [Erişim Tarihi: 17 Şubat 2025].
- ⁵⁴ Jörg Lau, "Friedrich Merz was the most pro-US politician in Germany – his shift could be historic for Europe", *The Guardian*, <https://www.theguardian.com/commentisfree/2025/feb/26/friedrich-merz-us-europe-german-election-victory-nato-defence> [Erişim Tarihi: 27 Şubat 2025].
- ⁵⁵ "Merz will zuerst Europa stärken – So reagieren Macron & Co.", *Berliner Morgenpost*, <https://www.morgenpost.de/politik/article408391721/merz-will-zuerst-europa-staerken-so-reagieren-macron-co.html> [Erişim Tarihi: 24 Şubat 2025].
- ⁵⁶ "Enge Abstimmung innerhalb Europas und der NATO so wichtig wie selten zuvor", *Bundesregierung*, <https://www.bundesregierung.de/breg-de/aktuelles/scholz-aktuelle-weltpolitik-2335052> [Erişim Tarihi: 17 Şubat 2025].

- ⁵⁷ "Germany becomes second country to sign security agreement with Ukraine", *Euractiv*, <https://www.euractiv.com/section/global-europe/news/germany-becomes-second-country-to-sign-security-agreement-with-ukraine/> [Erişim Tarihi: 17 şubat 2025].
- ⁵⁸ "Ukraine war costs Germany's economy €100 billion", *DW*, <https://www.dw.com/en/ukraine-war-costs-germanys-economy-100-billion/a-64768176> (Erişim Tarihi: 17 şubat 2025); "Wohl keine EU-Beitrittsgespräche vor Europawahl", *Tagesschau*, <https://www.tagesschau.de/newsticker/liveblog-ukraine-mittwoch-336.html> [Erişim Tarihi: 17 şubat 2025].
- ⁵⁹ "Wahlprogramm von CDU und CSU", *Politikwechsel*, <https://www.politikwechsel.cdu.de/sites/www.politikwechsel.cdu.de/files/docs/politikwechsel-fuer-deutschland-wahlprogramm-von-cdu-csu-1.pdf> [Erişim Tarihi: 17 şubat 2025].
- ⁶⁰ "Mehr für Dich. Besser für Deutschland", *SPD*, https://www.spd.de/fileadmin/Dokumente/Beschluesse/Programm/SPD_Programm_bf.pdf [Erişim Tarihi: 17 şubat 2025].
- ⁶¹ "From words to deeds. Montenegro has entered the final phase of EU accession negotiations", *EU News*, <https://www.eunews.it/en/2024/06/26/from-words-to-deeds-montenegro-has-entered-the-final-phase-of-eu-accession-negotiations/> [Erişim Tarihi: 17 şubat 2025]; "Montenegro – a lead candidate for EU accession", *European Parliament*, <https://www.europarl.europa.eu/EPRS/EPRS-AaG-628238-Montenegro-lead-candidate-for-EU-accession-FINAL.pdf> (Erişim Tarihi: 17 şubat 2025); "Von der Leyen affirms Montenegro's path to EU membership", *Brussels Morning*, <https://brusselsmorning.com/von-der-leyen-affirms-montenegros-path-to-eu-membership/58906/> [Erişim Tarihi: 17 şubat 2025].
- ⁶² "Spajić, Scholz: Realistic ambition for Montenegro to join the EU in four years", *Government of Montenegro*, <https://www.gov.me/en/article/spajic-scholz-realistic-ambition-for-montenegro-to-join-the-eu-in-four-years> [Eriřim Tarihi: 17 řubat 2025].
- ⁶³ "Frankreichs Atomschutzschirm für Deutschland?", *ZDF*, <https://www.zdf.de/nachrichten/politik/deutschland/nuklearwaffen-schutz-deutschland-100.html> [Erişim Tarihi: 24 şubat 2025].
- ⁶⁴ Kemal İnat, "Almanya seçimleri Avrupa'yı ve küresel siyaseti nasıl etkileyecek?", *Anadolu Ajansı*, <https://www.aa.com.tr/tr/analiz/almanya-secimleri-avrupayi-ve-kuresel-siyaseti-nasil-etkileyecek/3491464> [Erişim Tarihi: 24 şubat 2025].
- ⁶⁵ Asiye Bilgin, "Almanya'dan PKK terörüne ölüm sessizliği", *Yeni şafak*, <https://www.yenisafak.com/dusunce-gunlugu/almanyadan-pkk-terorune-olum-sessizligi-3178346> [Erişim Tarihi: 17 şubat 2025].
- ⁶⁶ Hacı Mehmet Boyraz, vd., "Merkel sonrası dönemde Türkiye-Almanya ilişkileri ve muhtemel senaryolar", *Anadolu Ajansı*, <https://www.aa.com.tr/tr/analiz/merkel-sonrasi-donemde-turkiye-almanya-iliskileri-ve-muhtemel-senaryolar/2330870#> [Erişim Tarihi: 17 şubat 2025]; Muhterem Dilbiriği, "Von 2021 zu 2022: Die türkisch-deutschen Beziehungen und ihre Zukunft", *TRT Deutsch*, <https://www.trtdeutsch.com/meinung/von-2021-zu-2022-die-turkisch-deutschen-beziehungen-und-ihre-zukunft-7563884> [Erişim Tarihi: 17 şubat 2025].
- ⁶⁷ "Almanya Federal Cumhuriyeti Ekonomisi", *T.C. Dışışleri Bakanlığı*, <https://www.mfa.gov.tr/almanya-ekonomisi.tr.mfa> [Erişim Tarihi: 17 şubat 2025].

- ⁶⁸ "Türkiye'nin ihracatı 2024'te 261 milyar 855 milyon dolara yükseldi", *Anadolu Ajansı*, <https://www.aa.com.tr/tr/ekonomi/turkiyenin-ihracati-2024te-261-milyar-855-milyon-dolara-yukseldi/3467683> [Erişim Tarihi: 17 Şubat 2025].
- ⁶⁹ Hacı Mehmet Boyraz, "Siyasi ve Ekonomik Yönleriyle Merkel Döneminde Almanya-Türkiye İlişkileri" içinde *Merkel Dönemi Alman Dış Politikası*, Hacı Mehmet Boyraz, vd. (editörler), 2024, Konya: Necmettin Erbakan Üniversitesi Yayınları, s. 144.
- ⁷⁰ "Dış Ticaret İstatistikleri, Aralık 2024", *TÜİK*, <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Dis-Ticaret-Istatistikleri-Aralik-2024-53538#> [Erişim Tarihi: 17 Şubat 2025].
- ⁷¹ "Merz nach Assad-Sturz: Stärker mit Türkiye zusammenarbeiten", *TRT Deutsch*, <https://www.trtdeutsch.com/politik-inland/merz-nach-assad-sturz-starker-mit-turkiye-zusammenarbeiten-18241820> [Erişim Tarihi: 17 Şubat 2025]; "Almanya Başbakanı Scholz AA'ya konuştu: Medya gücünü tüm dünyaya müdahale etmek için kullanıyor", *Anadolu Ajansı*, <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/almanya-basbakani-scholz-aaya-konustu-medya-gucunu-tum-dunyaya-mudahale-etmek-icin-kullaniyor/3461195> [Erişim Tarihi: 17 Şubat 2025].
- ⁷² Hacı Mehmet Boyraz, "Türkiye, Suriye için neler yaptı?", *Star Açık Görüş*, <https://www.star.com.tr/acik-gorus/turkiye-suriye-icin-neler-yapti-haber-1924633/> [Erişim Tarihi: 17 Şubat 2025].
- ⁷³ "Bundespräsident Steinmeier betont Bedeutung der Türkei für Frieden in der Region", *Deutschlandfunk*, <https://www.deutschlandfunk.de/bundespraesident-steinmeier-betont-bedeutung-der-tuerkei-fuer-frieden-in-der-region-104.html> [Erişim Tarihi: 17 Şubat 2025].
- ⁷⁴ "Almanya'da 19 Türk kökenli aday milletvekili seçildi", *Anadolu Ajansı*, <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/almanyada-19-turk-kokenli-aday-milletvekili-secildi/3491224> [Erişim Tarihi: 24 Şubat 2025].
- ⁷⁵ "18 lawmakers of Turkish descent win seat in Germany's Bundestag", *Hürriyet Daily News*, <https://www.hurriyetsdailynews.com/18-lawmakers-of-turkish-descent-win-seat-in-germanys-bundestag-168214> [Erişim Tarihi: 17 Şubat 2025].
- ⁷⁶ "Staatsangehörigkeit", *Deutsche Vertretungen in der Türkei*, <https://tuerkei.diplo.de/tr-de/service/1513836-1513836> [Erişim Tarihi: 17 Şubat 2025].
- ⁷⁷ "Merz' Problem mit dem Doppelpass", *Tagesschau*, <https://www.tagesschau.de/inland/bundestagswahl/parteien/union-merz-staatsbuergerschaft-100.html> [Erişim Tarihi: 17 Şubat 2025].
- ⁷⁸ "Almanya'da CDU Milletvekili Laschet: Almanya-Türkiye ilişkileri yakın olmaya devam edecek", *Anadolu Ajansı*, <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/almanya-da-cdu-milletvekili-laschet-almanya-turkiye-iliskileri-yakin-olmaya-devam-edecek/3473484> [Erişim Tarihi: 17 Şubat 2025].
- ⁷⁹ "Heftige Kritik an Merz-Plänen zur Staatsbürgerschaft", *Tagesschau*, <https://www.tagesschau.de/inland/bundestagswahl/parteien/migration-pro-asyl-cdu-merz-habeck-102.html> [Erişim Tarihi: 17 Şubat 2025].
- ⁸⁰ "Bundestagswahl 2025: Wie haben Muslime gewählt?", *Itidal*, <https://itidal.de/bundestagswahl-2025-wie-haben-muslime-gewaehlt/> [Erişim Tarihi: 27 Şubat 2025].

RA -
POR

ALMANYA'DA
ERKEN GENEL SEÇİM
SONUÇLARI VE SONRASI
MART 2025